

ЯЦЕНКО ІВАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

**доктор ветеринарних наук, професор,
академік Академії наук вищої освіти
України
завідувач кафедри ветеринарно-санітарної
експертизи та судової ветеринарної
медицини
Харківської державної зооветеринарної
академії,
судово-ветеринарний експерт
з дослідження об'єктів біологічного
походження**

Міністерство
освіти і науки
України

Харківська
державна
зооветеринарна
академія

Інформаційно-
бібліотечний та
редакційно-
видавничий
центр

Харків 2016

Марчук -

... чим раніше знаходиш свою мету, своє місце в житті,
тим більш плідна та змістовна буде вся подальша діяльність.

Г.І. Марчук

Міністерство освіти і науки України
Харківська державна зооветеринарна академія
Інформаційно-бібліотечний
та редакційно-видавничий центр

ЯЦЕНКО
Іван Володимирович

Біобібліографічний покажчик
наукових праць
за 1994-2016 роки

Харків 2016

УДК 012 : [636 : 611 + 636.09]

ББК 45/46+48я1

Я 92

Укладачі:

Зінаїда Іллівна Шакула (провідний фахівець бібліотеки)

Галина Віталіївна Свириденко (директор бібліотеки)

Тетяна Олександрівна Зінченко (завідувач відділу інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення)

Олена Володимирівна Фетісова (бібліотекар II категорії)

Яценко Іван Володимирович : біобібліографічний покажчик наукових праць за 1994-2016 роки / укладачі : З. І. Шакула, Г. В. Свириденко, Т. О. Зінченко, О. В. Фетісова ; Інформаційно-бібліотечний та редакційно-видавничий центр ХДЗВА. – Харків, 2016. – 92 с.

Біобібліографічний покажчик наукових праць доктора ветеринарних наук, професора, академіка Академії наук вищої освіти України, завідувача кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини ХДЗВА Івана Володимировича Яценка містить повний перелік його друкованих праць, дисертацій, що виконані під його керівництвом, список публікацій про життєвий шлях та наукову діяльність, предметно-тематичний та іменний покажчики. Праці згруповані за видами публікацій та розміщені в хронологічному порядку.

Наукові дослідження Іван Володимирович веде за такими напрямками: морфологічні параметри організму тварин як об'єкти судово-ветеринарної експертизи, експертиза якості й безпечності та критерії ветеринарно-санітарного оцінювання продуктів забою тварин за збагачення раціону нутріцевтиками, історія лікувальної справи тварин і ветеринарного законодавства України та зарубіжних країн та іншими.

Іван Володимирович автор та співавтор 320 публікацій, серед них 3 довідника, 4 словника, 6 монографій, 2 атласи, 3 підручника, 64 навчальних посібників та 25 патентів. Під його керівництвом захищено 2 дисертації.

Покажчик розрахований на науковців та фахівців у галузі ветеринарної медицини, студентів, аспірантів та викладачів ВНЗ.

...Людина, яка вкладає в роботу всю свою душу, завжди встигає більше, ніж людина, інтереси якої не пов'язані безпосередньо з її діяльністю.

Максвелл

ТІЛЬКИ ВІЧНЕ ПРАГНЕННЯ ВПЕРЕД РУХАЄ НАУКУ

Нещодавно щирі вітання з нагоди 45-річчя приймав завідувач кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії, доктор ветеринарних наук, професор Яценко Іван Володимирович. Без всіляких сумнівів можна стверджувати, що Іван Володимирович перебуває зараз у розквіті творчих сил. Про це свідчать як його особисті досягнення, так і досягнення кафедри що він очолює, і що за підсумками 2014-2015 навчального року досягла кращих результатів на факультеті ветеринарної медицини.

За увесь час, від студента до доктора ветеринарних наук, професора, Яценко Іван Володимирович пройшов нелегкий тернистий шлях, подолавши усі перешкоди, які підготувала йому доля. При цьому він залишився життєрадісною, доброзичливою, щирою людиною.

У 2009 році, після захисту докторської дисертації на тему: «Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу», Іван Володимирович був призначений на посаду завідувача кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини.

Протягом семи років під його керівництвом проведена велика робота. Змінився зовнішній вигляд кафедри – відремонтовані приміщення, відновлена матеріально-технічна база навчального процесу і цей процес динамічно продовжується.

Окремо треба відзначити здібності І.В. Яценка як науковця та методиста. Він є автором понад 200 наукових праць, 21 патентів на корисну модель України,

5 науково-методичних рекомендацій, 6 монографій, 4 підручників, 45 навчально-методичних посібників. Так, у 2015 році підручники «Гігієна рослинних харчових продуктів», «Ветеринарне правознавство України», співавтором яких є Іван Володимирович, відзначено другою премією Академії наук вищої освіти України. Він відповідальний секретар збірника наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії «Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини». Під керівництвом І.В. Яценка проводяться дослідження за науковими напрямками: «Морфологічні параметри організму тварин, як об'єкти судово-ветеринарної експертизи», а також «Експертиза якості й безпечності та критерії ветеринарно-санітарного оцінювання продуктів забою тварин за збагачення раціону нутріцевтиками».

Підготував 2-х кандидатів наук і ця робота продовжується. Нині здійснює керівництво аспірантами та здобувачами наукових ступенів.

Іван Володимирович – кваліфікований фахівець у галузі судово-ветеринарної медицини. Розвиває новий напрям у ветеринарній науці – ветеринарне право України. Це стало можливим після навчання у Харківському науково-дослідному інституті судових експертиз ім. Заслуженого професора М.С. Бокаріуса Міністерства юстиції України протягом 2008-2009 років і навчання у Харківському національному університеті внутрішніх справ, який він закінчив з відзнакою за напрямом підготовки «Правознавство». Як результат розвитку напрямку стало створення у 2014 році Бюро судово-ветеринарних досліджень при Харківській державній зооветеринарній академії, яке він і очолює донині. Ним проведені численні судово-ветеринарні експертизи і дослідження на запити різних правоохоронних інстанцій та надані висококваліфіковані експертні висновки.

Яценко І.В. – член Спеціалізованої вченої ради К 64.070.02 у Харківській державній зооветеринарній академії, експерт експертної ради ДАК МОН України, член НМК України з напрямку «Ветеринарна медицина».

Доктор ветеринарних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, бакалавр юриспруденції, судово-ветеринарний експерт, завідувач бюро судово-ветеринарних досліджень, завідувач кафедри ветеринарно-санітарної

експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії. Рішенням колегії Міністерством аграрної політики Яценко Іван Володимирович нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани», а також грамотою Держветфітослужби України, грамотою Харківської обласної адміністрації та іншими численними грамотами і подяками різних відомств і організацій України.

Досягнутим результатам науково-педагогічної діяльності Іван Володимирович завдячує таким своїм якостям, як творча цілеспрямованість, наполегливість, інтелектуальний потенціал, здібностям організатора, педагога, вченого, а також значній працездатності.

*Колектив кафедри ветеринарно-санітарної
експертизи та судової ветеринарної медицини*

ОСНОВНІ ДАТИ ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ПРОФЕСОРА ІВАНА ВОЛОДИМИРОВИЧА ЯЦЕНКА

- 8 квітня 1971** Народився в с. Солдатове Гадяцького району Полтавської області
- 1978-1988** Навчання у Великообухівській середній школі Миргородського району Полтавської області
- вересень 1988-
липень 1993** Студент Харківського зооветеринарного інституту ветеринарного факультету
- жовтень 1993-
жовтень 1996** Аспірант кафедри анатомії свійських тварин ХЗВІ
- 1996-1998** Асистент цієї ж кафедри
- 1997** Захистив дисертацію на тему : Морфо-клінічне обґрунтування захисної, резорбтивної та реконструктивної функцій сальників тварин
- 1998** Присуджено науковий ступінь кандидата ветеринарних наук зі спеціальності патологія, онкологія і морфологія тварин
- 1998-1999** Старший викладач кафедри анатомії свійських тварин
- квітень 2002** Присвоєно вчене звання доцента
- 2006** Рішенням колегії Міністерства аграрної політики нагороджений трудовою відзнакою «Знак пошани»
- 2007-2008** Пройшов підготовку у Харківському науково-дослідному інституті судових експертиз ім. Заслуженого професора М.С. Бокаріуса Міністерства юстиції України за спеціальністю 9.2 – дослідження об’єктів тваринного походження
- 2008** Нагороджений грамотою міського голови Харкова за сприяння у підготовці наукової роботи для XIV-го міського конкурсу наукових студентських робіт та виховання молодих наукових кадрів

- 2009** Захистив докторську дисертацію на тему: Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу за спеціальністю 16.00.02 – патологія, онкологія і морфологія тварин.
Присуджено науковий ступінь доктора ветеринарних наук.
Призначений на посаду професора, завідувача кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії, де працює по цей час
- 2010** Обраний академіком Академії наук вищої освіти України
- 2011** Закінчив з відзнакою Харківський національний університет внутрішніх справ і отримав базову вищу освіту за напрямом підготовки «Правознавство» та здобув кваліфікацію бакалавра права
- січень 2012** Присвоєно вчене звання професора
- 2014** Призначений завідувачем Бюро судово-ветеринарних досліджень, що функціонує при Харківській державній зооветеринарній академії.
Отримав подяку ХДЗВА за багаторічну сумлінну працю на посаді завідувача кафедри, вагомий особистий внесок в її розбудову, плідну науково-педагогічну діяльність
- 2015** Висловлена подяка ХДЗВА за активну участь у проведенні II туру Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт з ветеринарної медицини
- 2016** Обраний заступником голови Науково-методичної комісії з аграрних наук та ветеринарії

Член спеціалізованої вченої ради К 64.070.01 у Харківській державній зооветеринарній академії, експерт експертної ради ДАК МОН України, судово-ветеринарний експерт з дослідження об'єктів біологічного походження

Методичні підходи до остеоскопічного та остеометричного дослідження носомозкового відділу черепа великої рогатої худоби в аспекті судової ветеринарної експертизи

Передрук зі збірника:
Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини :
збірник наукових праць / Харків. держ. зоовет. акад.
- Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 200-207.

**Яценко І.В., д. вет. н., професор, судово-ветеринарний експерт МЮ України,
бакалавр права
Абузнайд Карем., аспірант
Харківської державної зооветеринарної академії, м. Харків**

***Анотація.** Проаналізовано інформативність параметрів остеологічних досліджень носо-мозкового відділу черепа ВРХ (остеоскопія, остеометрія). Встановлено, що зазначені кістки є інформативним матеріалом для визначення віку і статі тварин та може бути покладений в основу розробки комп'ютерних технологій експертних досліджень. Черепа отримували від тварин віком від 1-го дня до 12 років. Залежність від віку черепних вимірювань встановлювали на 120 черепах ВРХ порід молочного напрямку продуктивності. Коефіцієнт кореляції показує тісний зв'язок між зміною остеометричних параметрів і віком тварин. Середні значення довжини базального розміру мозкового черепа змінюються з віком в меншій мірі, а розміри ширини змінюються істотно більше з віком .*

***Ключові слова:** судова ветеринарна експертиза, носо-мозковий відділ черепа, велика рогата худоба, методики, остеометрія.*

Актуальність дослідження. Одним із складних і чи не найважливіших завдань у судово-ветеринарній експертизі є встановлення “кісткового віку” тварини [1-4]. Проблематичність діагностики останнього полягає в значній лабільності кісткової тканини внаслідок дії як ендо-, так і екзогенних чинників в постнатальному онтогенезі [5]. Також необхідно враховувати неоднакову ступінь мінливості різних кісткових органів в скелеті різних видів тварини [6-8]. Тому в більшості випадків об'єктивний експертний висновок щодо вікової характеристики кісткового матеріалу можна зробити лише на основі його комплексного аналізу [9].

Судово-ветеринарна експертиза, складовою частиною якої є дослідження кісток, призначається під час розслідування злочинів, пов'язаних із процесами вирощування, переробки та реалізації продукції тваринництва, бракон'єрством, викраденням тварин тощо. Як правило, матеріал поступає на експертизу з метою встановлення видової, статевої і вікової приналежності та вирішення ідентифікаційних завдань.

Серед остеологічних об'єктів достатньо інформативним за змістом ознак є носо-мозковий відділ черепа [9-11]. Необхідність експертної практики у дослідженні цих об'єктів є відсутність систематизованих даних для вирішення зазначених завдань. Оскільки судово-ветеринарним експертам приходиться мати справу, в основному, з кістками за різного їх стану (анатомічно-цілі, частково-фрагментовані), наш потенціал був спрямований на розробку ступінчастої системи встановлення віку і статі тварин за структурними параметрами носо-мозкового відділу черепа [9-12]. Ця система ґрунтується на дослідженнях структурних параметрів в напрямку поступового переходу від простих методів до більш складних. Це забезпечує технологічність експертизи та отримання обґрунтованих її результатів. Серед простих, доступних, малокоштовних методик – остеоскопія і остеометрія.

Такий методичний підхід широко використовується в судово-медичній експертизі та антропології. Однак, у ветеринарній остеологічній експертизі ці методи апробовані недостатньо.

Завдання дослідження: 1. Визначити параметри остеоскопічного дослідження носо-мозкового відділу черепа ВРХ. 2. Розробити остеометричні точки анатомічно-цілого та фрагментованого носо-мозкового відділу черепа. 3. Розробити методику абсолютних остеометричних вимірів носо-мозкового відділу черепа, використовуючи остеометричні точки.

Матеріал і методи дослідження. Об'єкти досліджень – велика рогата худоба молочних порід – самці та самки в кількості 120 голів. Матеріал досліджень – носо-мозковий відділ черепа. Вимірювання проведені штангенциркулем ШЦЦ – 1 з цифровою індикацією, з ціною поділки – 0,01.

Дослідження остеометричних параметрів носо-мозкового відділу черепа великої рогатої худоби проводили за методикою А. фон ден Дриша [13] в нашій модифікації.

Щоб отримати уніфікований результат остеоскопічного дослідження носо-мозкового відділу черепа ВРХ, його описували за однією і тією ж схемою. Фотографування здійснювали цифровою фотокамерою „Olimpus C – 5060” Wide Zoom”, а також сканували сканерм «hp scanjet 2400».

Отримані фактичні дані остеоскопічним методом досліджуваних тварин вносили в розроблені нами таблиці, співставляли подібні ознаки між собою. При цьому виявляли спільні і відмінні параметри.

Результати дослідження. Оскільки стать тварини впливає на деякі вікові характеристики носо-мозкового відділу черепа самців і самок ВРХ нами враховувалися окремо. Бічна довжина морди на лицьовій частині черепа збільшується з віком. Це збільшення може бути лише частково віднесене до збільшення розмірів щелеп, частково спричинене поступовим збільшенням виступу щічних горбів. Збільшення цього виміру з віком у самок - 1,87 мм. Самки ВРХ показали повільне збільшення розмірності (1,79 мм на рік).

Таким чином, на першому етапі краніологічних досліджень великої рогатої худоби ми розробили остеоскопічні параметри описання з урахуванням анатомічних особливостей поверхонь носо-мозкового відділу черепа ВРХ.

Завданням другого етапу краніологічних досліджень було визначити краніометричні точки та на основі їх розробити виміри окремих параметрів носомозкового відділу черепа.

До краніологічних параметрів на дорсо-латеральній поверхні носомозкового відділу черепа ВРХ відносимо: міжроговий гребінь, рогові відростки лобової кістки, зовнішні лобові гребені, надорбітальні борозни, склепіння черепної порожнини, вискова ямка, орбітальна дуга, вилична дуга, кам'янисто-потилична щілина, зовнішній слуховий прохід, під'язиковий відросток, м'язовий відросток, овальний отвір, очна ямка, ямка слізного мішка з отвором носо-слізного каналу, крилоподібна ямка, горб верхньої щелепи, щічний горб, підорбітальний отвір.

На дорсо-латеральній поверхні носомозкового відділу черепа ВРХ нами визначено 17 остеометричних точок, а на їх основі розроблено 11 краніометричних параметрів (табл. 1, рис. 1-2).

Таблиця 1

Остеометричні виміри на дорсо-латеральній поверхні носомозкового відділу черепа

Символи	Назва точки, виміру	Пояснення
Краніометричні точки:		
сс	Корнуальна каудальна точка	розташовується на задній поверхні основи рогового відростку лобової кістки
сн	Корнуальна назальна точка	розташовується на передній поверхні основи рогового відростку лобової кістки
ас	Апікальна корнуальна точка	розташовується на верхівці рогового відростку лобової кістки
b	Брегма (шовна лобно-вискова точка)	розташовується в місці з'єднання міжлобового та лобно-вискового швів в медіанній площині
r	Реніон	розташовується на передньому кінці носової кістки в медіанній площині
n	Назіон	розташовується в точці з'єднання міжлобового та міжносого швів в медіанній площині
nl	Латеральна точка носової кістки	розташовується на носо-верхньощелепному шві в середині довжини носової кістки
nm	Медіальна точка носової кістки	розташовується на міжносого шві на середині довжини носової кістки
min	Різцево-верхньощелепова точка	розташовується на оральному кінці різцево-верхньощелепового шва з латеральної поверхні
tm	Максиллярна горбова точка	розташовується аборальному краї горба верхньої щелепи
p	Простіон	розташовується на оральному кінці міжрізцевого шва
r	Рініон	розташовується на назальному кінці міжносого шва
tb	Точка щічного горба	розташовується на вершині щічного горба
fl	Лобно-слізна точка	розташовується на латеральному кінці лобно-слізного шва дорсального краю очної орбіти
ov	Орбітальна вентральна точка	розташовується в місці пересікання лобного відростка виличної кістки та вентрального краю очної орбіти
om	Орбітальна медіальна точка	розташована в медіальному куті очної орбіти в ділянці слізного отвору
ol	Орбітальна латеральна точка	Розташована в ділянці латерального кінця шва виличного відростка лобової кістки та лобового відростка виличної кістки
Краніометричні параметри:		
1	Довжина рогового відростка лобової кістки	відстань між корнуальною каудальною точкою (сс) і апікальною каудальною точкою (ас)
2	Товщина рогового відростка лобової кістки	відстань між корнуальною каудальною точкою (сс) та корнуальною назальною (сн) точками
3	Міжрогова ширина лобових кісток	відстань між лівою (сн) та правою (сн') корнуальними назальними точками
4	Довжина лобової кістки	відстань між точками брегма (b) та назіон (n)
5	Довжина носової кістки	відстань між точками реніон (r) та назіон (n)

Символи	Назва точки, виміру	Пояснення
6	Пряма ширина носової кістки	відстань між латеральною (<i>nl</i>) та медіальною (<i>nm</i>) точками носової кістки
7	Довжина ВЩК	відстань між різцево-верхньощелепною точкою (<i>min</i>) та максиллярною горбовою точкою (<i>tm</i>)
8	Щічна ширина черепа	відстань між лівою (<i>te</i>) та правою (<i>te'</i>) точками щічного горба
9	Довжина входу в носову порожнину	відстань між точками простіон (<i>p</i>) і риніон (<i>r</i>)
10	Зовнішня орбітальна висота	відстань між лобно-слізною (<i>fl</i>) і орбітальною вентральною (<i>ov</i>) точками
11	Зовнішня орбітальна ширина	відстань між орбітальною медіальною (<i>om</i>) і орбітальною латеральною (<i>ol</i>) точками

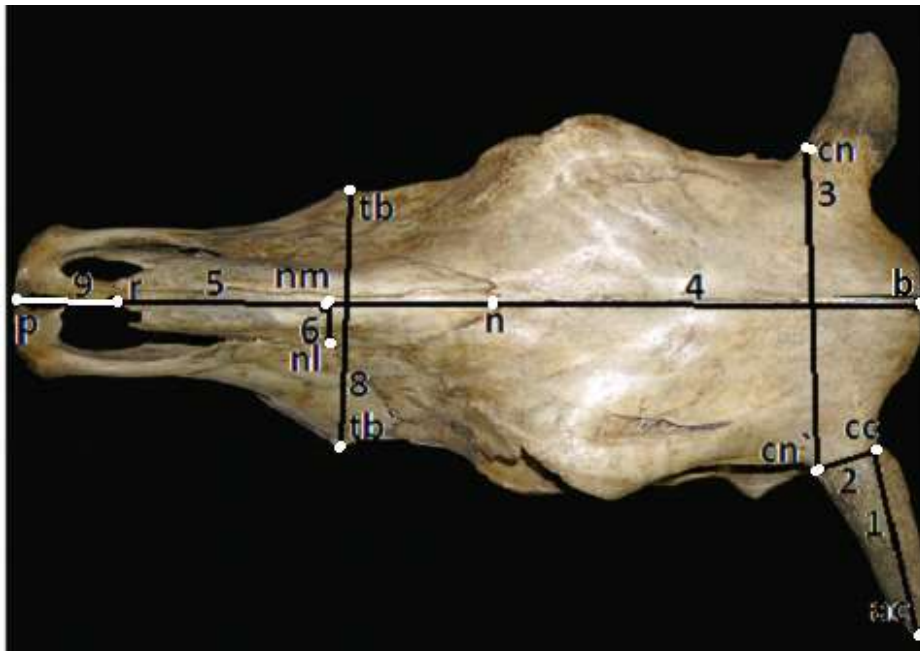

Рис. 1. Краніометричні параметри. Дорсо-латеральна поверхня носо-мозкового відділу черепа. Макрофото: цифрова фотокамера „Olimpus C – 5060” Wide Zoom” (пояснення в тексті)

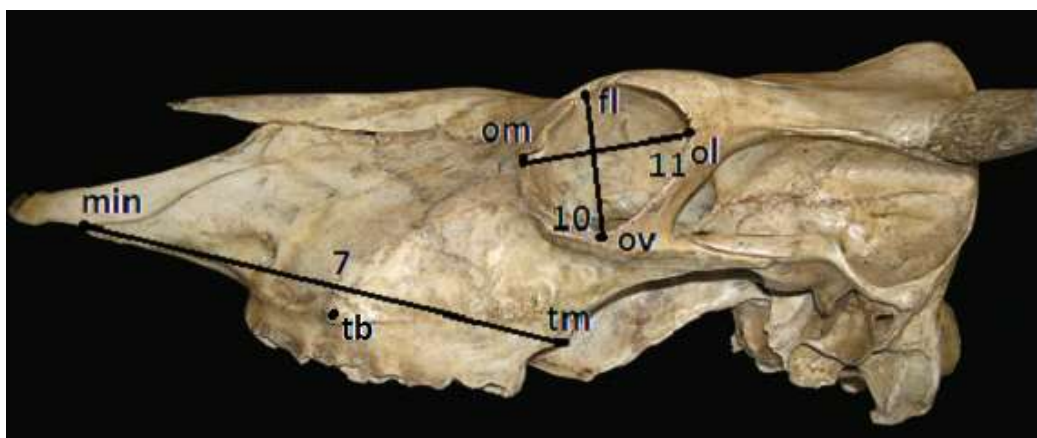

Рис. 2. Краніометричні параметри. Латеральна поверхня носо-мозкового відділу черепа. Макрофото: цифрова фотокамера „Olimpus C – 5060” Wide Zoom” (пояснення в тексті)

До краніологічних параметрів на вентральній поверхні носо-мозкового відділу черепа ВРХ відносимо: під'язикові отвори, виростковий канал, глоткові горбки, овальний отвір, хоани, кісткове піднебіння, передні (великі) піднебінні отвори, носо-піднебінні щілини, різцева щілина.

На вентральній поверхні носо-мозкового відділу черепа ВРХ нами визначено 8 остеометричних точок, а на їх основі розроблено 8 краніометричних параметрів (табл. 2, рис. 3).

Таблиця 2

**Остеометричні виміри на вентральній поверхні
носо-мозкового відділу черепа**

Символи	Назва точки, виміру	Пояснення
Краніометричні точки:		
ba	Базіон	знаходиться на нижньому краї великого потиличного отвору в медіанній площині
pr	Премолярна ростральна точка	знаходиться на рівні рострального краю P_1 з медіальної поверхні
ci	Точка циліндро	знаходиться на вершині валикоподібного потовщення піднебінного відростка різцевої кістки
os	Окципітально-сфеноїдальна точка	знаходиться на межі рострального кінця тіла потиличної кістки і аборального кінця клиноподібної кістки
gp	Точка <i>gamuli pterigoidei</i>	знаходиться на латеральній поверхні гачкоподібних відростків крилоподібної кістки
st	Стафіліон	знаходиться на аборальному краї горизонтальної пластинки піднебінної кістки в медіанній площині
ma	Молярна аборальна точка	знаходиться на рівні аборального краю M_3 з медіальної поверхні
po	Піднебінна оральна точка	на найбільшій виступаючій частині орального краю піднебінної кістки в медіанній площині
Краніометричні параметри:		
12	Довжина черепа	відстань між точками базіон (<i>ba</i>) та простіон (<i>p</i>)
13	Довжина беззубого краю	відстань між премолярною ростральною точкою (<i>pr</i>) та точкою циліндро (<i>ci</i>)
14	Довжина тіла потиличної кістки	відстань між точкою базіон (<i>ba</i>) та окципітально-сфеноїдальною точкою (<i>os</i>) в медіанній площині
15	Довжина хоан	відстань між окципітально-сфеноїдальною точкою (<i>os</i>) та точкою стафіліон (<i>st</i>)
16	Ширина хоан	відстань між лівою (<i>gp</i>) та правою (<i>gp'</i>) точками <i>gamuli pterigoidei</i>
17	Аборальна ширина кісткового піднебіння	відстань між лівою (<i>ma</i>) та правою (<i>ma</i>) молярними аборальними точками
18	Ростральна ширина кісткового піднебіння	відстань між лівою (<i>pr</i>) та правою (<i>pr'</i>) премолярною ростральною точками
19	Довжина піднебінної кістки	відстань між стафіліоном (<i>st</i>) і піднебінно-оральною точкою (<i>po</i>)

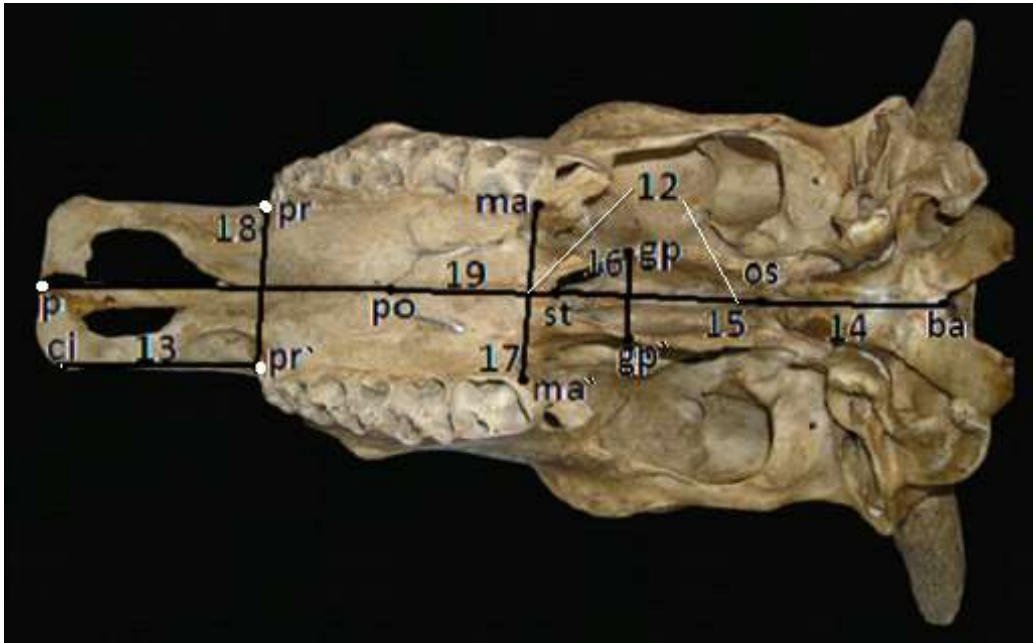

Рис. 3. Краніометричні параметри. Вентральна поверхня носо-мозкового відділу черепа. Макрофото: цифрова фотокамера „Olimpus C – 5060” Wide Zoom” (пояснення в тексті)

До краніологічних параметрів на потиличній поверхні носо-мозкового відділу черепа ВРХ відносимо: висковий гребінь, форма міжтім'яної кістки, великий потиличний отвір, потиличні виростки, яремні відростки, вийна ямка, потиличні гребені.

На потиличній поверхні носо-мозкового відділу черепа ВРХ нами визначено 10 остеометричних точок, а на їх основі розроблено 7 краніометричних параметрів (табл. 3, рис. 4).

Таблиця 3

Остеометричні виміри на потиличній поверхні носо-мозкового відділу черепа

Символи	Назва точки, виміру	Пояснення
Краніометричні точки:		
ba	Базіон	точка на нижньому краї великого потиличного отвору в медіанній площині
b	Брегма (шовна лобно-вискова точка)	розташовується в місці з'єднання міжлобового та лобно-вискового швів в медіанній площині
ft	Лобно-вискова точка	точка між каудальним кінцем зовнішнього лобового гребеня і верхнім кінцем вискового гребеня
t	Темпоральна точка	точка між каудальним кінцем виличного відростка вискової кістки і нижнім кінцем вискового гребеня
op	Опістіон	точка на верхньому краї великого потиличного отвору в медіанній площині
co	Конділярно-окціпітальна точка	точка з'єднання латерального кінця верхнього краю великого потиличного отвору і потиличного виростка
cd	Конділярна верхня точка	найвища точка потиличного виростка
cv	Конділярна нижня точка	найнижча точка потиличного виростка
cl	Конділярна латеральна точка	найбільш виступаюча точка середньої довжини латерального краю потиличного виростка
cm	Конділярна медіальна точка–	найбільш виступаюча точка середньої довжини медіального краю потиличного виростка
Краніометричні параметри:		

Символи	Назва точки, виміру	Пояснення
20	Висота потиличної поверхні	відстань між брегмою (b) і базіоном (ba)
21	Дорсальна потилична ширина	відстань між лівою (ft) та правою (ft') лобно-висковими точками
22	Вентральна потилична ширина	відстань між лівою (t) та правою (t') точками темпораліс
23	Вертикальний переріз великого потиличного отвору	відстань між точками базіон (ba) і опістіон (op)
24	Поперечний переріз великого потиличного отвору	відстань між лівою (co) та правою (co') конділярно-окципітальними точками
25	Довжина потиличного виростка	відстань між конділярною верхньою (cd) і конділярною нижньою (cv) точками
26	Ширина потиличного виростка	відстань між конділярною латеральною (cl) і конділярною медіальною (cm) точками

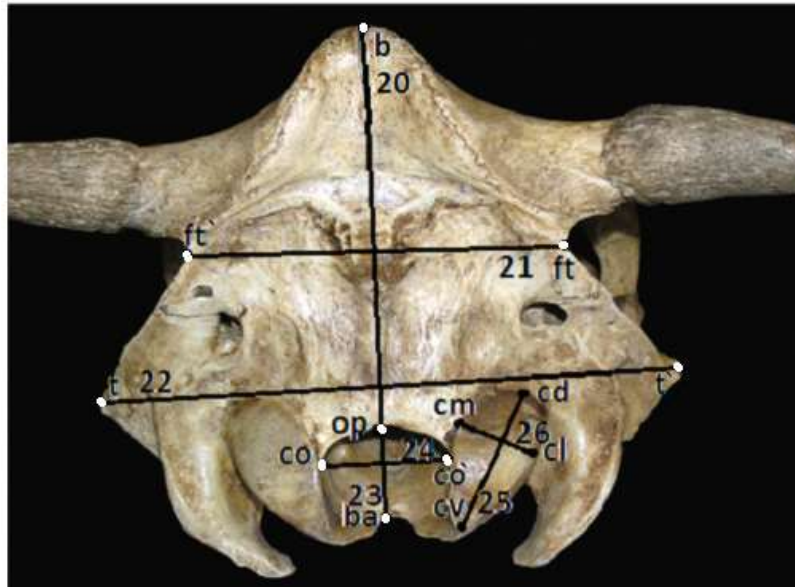

Рис. 4. Краніометричні параметри. Потилична поверхня носо-мозкового відділу черепа. Макрофото: цифрова фотокамера „Olimpus C – 5060” Wide Zoom” (пояснення в тексті)

Таким чином, результатом проведених теоретично-експериментальних досліджень в цілому на носо-мозковому відділі черепа нами визначено якісні краніологічні параметри та кількісні краніометричні параметри (35 краніометричних точок, а на їх основі розроблено 26 вимірів). Перспективами подальших досліджень буде визначення інформативності як якісних, так і кількісних краніометричних параметрів для краніологічної діагностики віку і статі великої рогатої худоби.

Висновки

1. Визначений комплекс остеоскопічних і остеометричних методів дослідження носо-мозкового відділу черепа великої рогатої худоби дозволяє встановити ряд особливостей її будови в залежності від виду та статі і може бути рекомендований для застосування в остеологічній експертизі.

2. Серед комплексу визначених остеометричних параметрів носо-мозкового відділу черепа, за ступенню інформативності, можна виділити інформативні і малоінформативні критерії. Інформативні остеометричні критерії можуть бути основою для розробки способу визначення віку і статі великої рогатої худоби.

3. Результати дослідження носо-мозкового відділу черепа великої рогатої худоби, отримані при застосуванні вищезгаданих остеологічних методик, будуть покладені в основу створення комп'ютерної програми «Cranium naso-cerebrale».

Література

1. Gurskiy I.G. Determining the age of the wolf according to its skull / I.G. Gurskiy // Vestnik Zoologii. – 1973. - № 3. – P. 55-59.
2. Klevezal G.A. Determination of the age of mammals according to the layers of teeth and bone / G.A. KLEVEZAL', and KLEYNENBERG, S. Ye. – M.: Izd. «Nauka», 1967. – 142 p.
3. Manning T. H. Age determination in the polar bear *Ursus maritimus* Phipps / T.H. Manning // Canadian Wildlife Service. – 1964. - № 5. – 12 p.
4. Masaaki, Age determination in the brown bear of Hokkaido / Masaaki, Inukai // Jap.J Appl. Entomol. and Zool. - 1972. – № 16 – P. 148-151.
5. Mundy K. R. Age determination in the grizzly bear / K. R. Mundy and W.A. // Fuller. Wildl. Mgmt. – 1964. – № 28. – P. 863-866.
6. Sauer P.S. Age determination in black bears from canine teeth sections / P.S. Sauer, S. Fry, and J. Brown // N.Y.Fish and Game Journ. – 1966. - № 13. – P.125-139.
7. Smirnov V.S. Determination of the age and relative aging in mammals on the basis of squirrels, muskrats, and five species of predators / V.S. Smirnov. Institute of Biology, Izd.AS USSR: «Trudy», 1960. - № 14. – P. 97-111.
8. Ushivtsev V. P. Some studies on the brown bear of Sakhalin Oblast and surrounding territory / V. P. Ushivtsev. - Materials of the conference «Ecology, morphology, hunting, and utilization of the bear». - 1972. - P. 29-32.
9. Яценко І. В. Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу: автореф. дис. ... д-ра вет. наук / І. В. Яценко. – Харків : СПД ФО «Бровін О.В.», 2009. - 38 с.
10. Яценко І.В. Кістковий матеріал як об'єкт судово-ветеринарної експертизи / І.В. Яценко, О.М. Гетманець, М.М. Бондаревський, В.В. Кам'янський, В.В. Тур // Ветеринарна медицина України. – 2010. – № 1. – С. 31-33.
11. Яценко І. В. Анатомічні особливості черепа як критерії встановлення видової належності дрібних тварин у судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини: Зб. наук. праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Х. : РВВ ХДЗВА, 2007. – Вип. 15 (40), ч. 2, т. 1. – С. 259-265.
12. Bartosiewicz L. Relationships between the cranial measurements of cattle / L. Bartosiewicz – OSSA. – 1980. - Vol. 7.
13. Driesch von den A. A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites. / A. von den DRIESCH. - Peabody Museum Bulletin 1, Cambridge. – 1976. – P. 1– 137.

**Ветеринарно-санітарне оцінювання передзабійного стану та
органомакроскопічна характеристика продуктів забою курчат-
бройлерів за збагачення раціону цитратом молібдену**

Передрук зі збірника:
Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини :
збірник наукових праць / Харків. держ. зоовет. акад.
- Харків, 2013. – Вип. 27, ч. 2. – С. 229-239.

**Яценко І.В., д.вет.н., професор, академік АН ВО України, судово-
ветеринарний експерт
Головко Н.П., асистент**

Харківська державна зооветеринарна академія, м. Харків

***Анотація.** Проаналізовано органомакроскопічні характеристики продуктів забою курчат-бройлерів під час післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи, у разі збагачення раціону цитратом молібдену. За використання цього нутріцевтика всі продукти забою відповідають віковій нормі птиці, будь-які макроскопічні відхилення в структурі органів відсутні. Параметри продуктів забою курчат-бройлерів дослідних і контрольної груп не мають достовірної різниці та відповідають вимогам чинних державних стандартів України.*

***Ключові слова:** ветеринарно-санітарна експертиза, курчата-бройлери, продукти забою, цитрат молібдену.*

Актуальність проблеми. Нині птахівництво є найбільш прогресивною галуззю тваринництва. Споживання м'яса птиці, порівняно з яловичиною та свининою, постійно зростає. У структурі виробництва м'яса усіх видів тварин, м'ясо птиці посідає перше місце (68,2 %). У зв'язку з цим підвищуються вимоги до санітарної якості продуктів тваринного походження, попередження розповсюдження заразних захворювань через продукти забою, випуск на харчові потреби лише безпечної та доброякісної продукції, котра відповідає вимогам державних нормативно-правових актів [1-3].

Ветеринарно-санітарний контроль відіграє важливу роль в системі санітарного благополуччя тваринницької продукції, тому особлива увага приділяють післязабійному ветеринарно-санітарному огляду, який проводять щодо продуктів забою птиці [4].

У сучасному птахівництві актуальним є питання пошуку нових кормових добавок мікроелементів, які б покращували якість продукту та були безпечними для людини. Одним з таких життєво необхідних мікроелементів є молібден. Незважаючи на значну кількість досліджень, проведених щодо мінерального живлення тварин, залишається недостатньо дослідженим питання норм потреби птиці в молібдені. Він входить до складу багатьох ферментів організму без яких неможливий обмін речовин, зокрема азотний. Молібден – каталізатор

окислювальних реакцій. Він входить до складу ферментів ксантиноксидази, альдегідоксидази, сульфитоксидази [5]. Зокрема, фермент ксантиноксидаза, здатний прискорювати пуриновий і азотистий обмін в організмі.

Однією з головних особливостей молібдену є його здатність виводити з організму сечову кислоту, нагромадження якої провокує ризик розвитку подагри [6]. Цей важливий мікроелемент спричиняє позитивний вплив на діяльність ферментів, від яких залежить нормальне тканинне дихання і синтез вітаміну С в організмі, він володіє вираженими антиоксидантними властивостями [7-16].

Проте, показники ветеринарно-санітарної експертизи, якості та безпечності продуктів забою птиці у разі застосування цитрату молібдену нині в літературі не описані, що і обумовило вибір теми та напрям дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати макроорганоскопічні характеристики продуктів забою курчат-бройлерів, в системі післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи, під час вирощування яких, раціон збагачували цитратом молібдену.

Матеріал і методи дослідження. Тварини для дослідження – курчата-бройлери, кросу Росс 308 забійного віку (42 доби). Годували курчат сухими повноцінними комбікормами (основний раціон) у відповідності до норм ВНДТІП. Для птиці з 1-ї до 14-ї доби використовували передстартовий, з 15-ї до 35-ї доби – стартовий і з 36-ї до 42-ї доби – фінішний комбікорм.

Для дослідження застосували метод органомакроскопії.

Використовували цитрат молібдену, отриманий методом Каплуненка-Косінова [17]. Для цього сформували чотири дослідні і одну контрольну групи по 5 голів курчат в кожній групі. Курчата першої дослідної групи отримували основний раціон (ОР), а також їм випоювали цитрат молібдену в дозі 1 мл/л води 1 раз на 3-и доби; курчатам другої дослідної групи – ОР+3 мл/л води, третьої групи – ОР+5 мл/л води, 1 раз на 3 доби. У четвертій дослідній групі до основного раціону додавали комплексну зоотехнічну кормову добавку для тварин - «ПРОБИКС» - це суміш пробіотика та пребіотика, з розрахунку 600 г/т корму до 28 доби та 300 г/т – до 42-ї доби. Курчата контрольної групи отримували лише основний раціон.

Протягом всього періоду дослідження курчат зважували, а також аналізували динаміку маси їх окремих органів в постнатальному періоді онтогенезу, після забою.

Відповідно до п. 6.8.5 Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів [4], кожну тушку курчат-бройлерів розрізали таким чином, щоб усі органи та грудочеревну порожнину було добре помітно під час огляду. Звертали увагу на ступінь знекровлення, вгорованість; зміни на шкірі, підшкірній клітковині, у м'язах, на серозних і слизових оболонках органів, у синусах і суглобах (намуляння на кілі, ущільнення, травми, крововиливи, рани, набряки, забруднення тощо).

Під час післязабійного огляду тушок курчат-бройлерів проводили органомакроскопію печінки, селезінки, нирок, серця, трахеї, легень, шлунка і підшлункової залози, кишечника із клоакою, яєчників та яйцепроводів,

сім'яників, сім'япроводів, клоакальної сумки, очного яблука і органів ротової порожнини; оцінювали стан серозної оболонки грудочеревної порожнини.

Паренхіматозні органи оглядали ззовні, пальпували, досліджували особливості їх будови на розрізі. Трубочкоподібні органи пальпували, оглядали з боку серозної та слизової оболонок. Звертали увагу на рельєф слизової оболонки.

Результати дослідження. Передзабійний огляд курчат-бройлерів проводився згідно “Правил передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів” [4]. Під час проведення передзабійного ветеринарного огляду курчат-бройлерів достовірної різниці між показниками контрольної і дослідних груп не виявлено (рис. 1). Птиця поводити себе природньо: досить швидко та чітко реагувала на зовнішні подразники, рухалась активно, чіткими, пружними рухами під час переміщення.

Споживання корму та води – активне без обмежень. Положення тіла у стані спокою та русі – природне, голову та шию вільно обертають, гребні – блідо-рожеві, а у деяких – червоного забарвлення. Витікання з очей відсутні, рогівка чиста, дзьоб сухий, чистий. Витікання з носових отворів відсутні. Дихання рівномірне, без хрипів, реєструється 28 дихальних рухів за хвилину.

Рис. 1. Зовнішній вигляд курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото.

Оперення – повне, чисте, сухе, прилягає до тіла, лінія шиї, крил і кінцівок симетричні. Кінцівки відносно чисті, сухі, без травм та набряків. Тіло птиці без ознак виснаження та травм. Послід помірно густої консистенції. Температура тіла у межах норми, коливається від 41,0 до 42,0 °С. Слизова оболонка ротової порожнини, язика та глотки блідо-рожеві, блискучі, помірно вологі, без крововиливів, ушкоджень, вузлів, плівок, казеозних відкладень.

Згідно отриманих даних з післязабійного огляду на момент забою птиця контрольної та дослідних груп була клінічно здорова й відповідала вимогам ДСТУ 3136-95 «Птиця сільськогосподарська для забою» [18].

За 10-12 годин до забою птицю витримували без корму. Після проведення післязабійного ветеринарного огляду продуктів забою встановлено, що тушки курчат-бройлерів як контрольної, так і дослідних груп добре знекровлені. На шкірі, в підшкірній клітковині, м'язах, на слизових та серозних оболонках, у синусах і суглобах не виявлено крововиливів, травм, ущільнень та набряків. Шкіра курчат-бройлерів контрольних та всіх дослідних груп тонка. В ділянці хвоста добре розвинута куприкова залоза. Рогові лусочки плесна і пальців

жовтого кольору, прилягають щільно одна до одної. Шкіра чиста, суха блідо-жовтого кольору. За вгодваністю тушки курчат-бройлерів дослідних груп переважають контрольну (рис. 2 а).

Очна щілина закрыта, виділення з неї відсутні. Кон'юктива волога, блідо-рожевого кольору, гладенька, її судини помірно наповнені. Очне яблуко випукле, рогівка блискуча, гладенька, помірно волога, прозора, без пошкоджень. Дзьоб глянсуватий, твердий. Ротова порожнина чиста, без відкладень та корму (рис. 2 б, в).

Носові отвори вільні, виділення з них відсутні (рис. 2 б, в).

Ротова щілина закрыта (рис. 1 а). Язик клиноподібної форми, має природне топографічне положення – на дні ротової порожнини, упругої консистенції. В слизовій оболонці дорсальної поверхні язика добре розвинуті ниткоподібні сосочки. Глотка коротка. Слизова оболонка органів ротової порожнини блідо-рожева, помірно волога і блискуча. Вмістиме в ротовій порожнині відсутнє (рис. 2 б, в).

Жирова тканина блідо-жовтого кольору, відносно щільна. Відкладання підшкірного жиру реєстрували на вентральній поверхні тіла та на дорсальній поверхні у вигляді смужки. Значне скупчення жиру реєструється під серезною оболонкою в ділянці м'якої стінки тіла, а також на кишечнику та шлунку (рис. 2 г).

Скелет не деформований. Кістки анатомічно цілі, природної конфігурації, тверді. Окістя блискуче. Грудна клітка округлої форми. Кіль м'який, легко згинається.

Суглоби мають природну конфігурацію і розміри (рис. 2 а). Суглобові поверхні кісток блискучі, вологі. Капсула суглобів і оточуючі тканини не пошкоджені. Синовіальна рідина прозора, тягучої консистенції, без стороннього вмістимого.

а

б

в

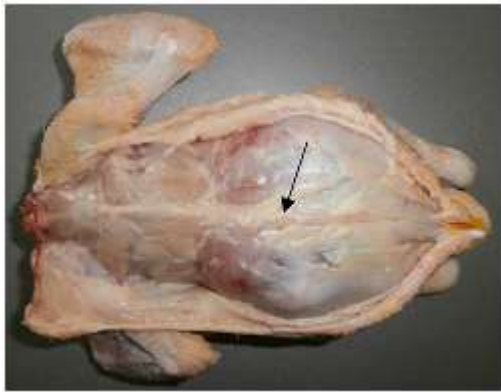

Рис. 2. Зовнішній вигляд тушки (а), органи голови (б, в) та відкладання підшкірного жиру (г) курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото.

г

Груднинні м'язи – блідо-рожевого кольору (рис. 3 а, б), а всі інші скелетні м'язи (рис. 3 в) дещо більш інтенсивно-рожевого кольору, специфічного, приємного запаху властивого свіжому м'ясу, пружної консистенції. Під час натискання утворюється ямка, яка швидко зникає. На розрізі скелетні м'язи помірно вологі, на фільтрованому папері не залишають вологої плями. Вони добре розвинуті відповідно віку птиці. Міжм'язова сполучна тканина слабо розвинута, хоча більш відносно рівномірно розподілена в м'язовій тканині тушки і утворює тоненькі фасції. Міжм'язові жирові відкладення не реєструються.

Сухожилки м'язів кінцівок довгі, добре розвинуті, міцні, твердої консистенції. Особливо добре розвинуте сухожилля стрункого м'яза. Їх пошкоджень не виявили.

а

б

в

Рис. 3. Скелетні м'язи курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба: а – поверхневий грудний м'яз анатомічно цілий, б – поверхневий грудний м'яз на розрізі, в – м'язи стегнової групи на розрізі. Olympus C-5060. Макрофото.

Проводячи післязабійний огляд тушок птиці особливу увагу звертали на внутрішні органи. Їх локалізацію, розміри, консистенцію, колір та наявність патологічних змін. Внутрішні органи в порожнині тіла розміщені топографічно (анатомічно) правильно.

Серозна оболонка грудочеревної порожнини тіла гладенька, блискуча. Її кровоносні судини помірно кровонаповнені. Під серозною оболонкою знаходяться доволі значні скупчення жиру, м'якої консистенції.

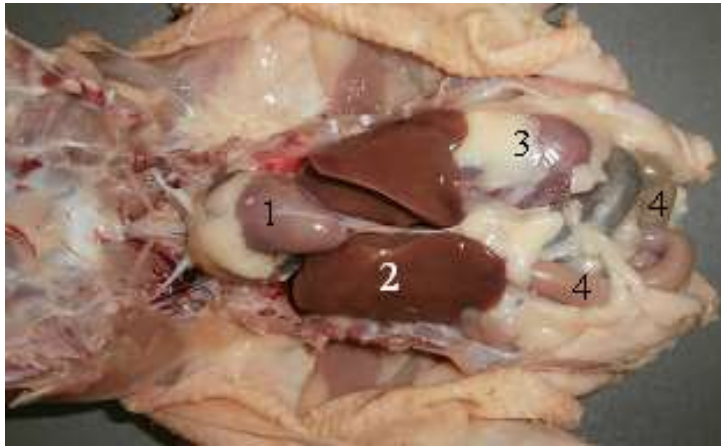
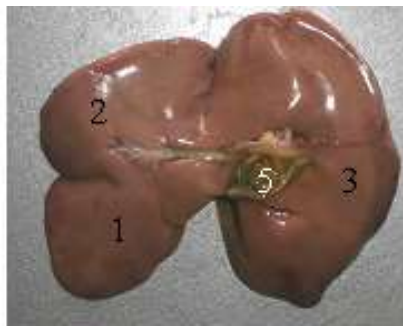

Рис. 4. Внутрішні органи тушки курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: 1 – серце, 2 – печінка, 3 – м'язова частина шлунку, 4 – тонкий відділ кишечника

Під час огляду печінки (рис. 4-5; 10а) патологічних змін не виявлено. Вона темно-коричневого кольору, помірно пружної консистенції. Печінка складається з лівої латеральної і медіальної часток та правої частки. Краї органа гострі. На правій частці знаходиться жовчний міхур. Він видовжено-грушоподібної форми, тонкостінний, заповнений жовчю темно-зеленого кольору, водянистої консистенції. Слизова оболонка жовчного міхура сіро-зеленувата з природнім рельєфом поверхні.

а

б

в

Рис. 5. Печінка курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: а – з вісцеральної поверхні, жовчний міхур, б – з вісцеральної поверхня, слизова оболонка жовчного міхура, в – з випуклої поверхні, 1 – ліва медіальна частка, 2 – ліва латеральна частка, 3 – права частка, 4 – жовчний міхур з боку серозної оболонки, 5 – жовчний міхур з боку слизової оболонки

Селезінка розташована на межі залозистої і м'язової частин шлунка. Вона кулясто-овальної форми, рівномірно темно-червоного кольору (рис. 6). Краї заокруглені. Капсула гладенька, блискуча. Орган помірно кровонаповнений, м'якої консистенції. Рисунок поверхні розрізу природний, зіскрібок дуже малий.

Рис. 6. Селезінка курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: а – зовнішній вигляд, б – на розрізі

Серце конусоподібної форми, чотирикамерне, однорідного темно-червоного забарвлення, знаходиться в серцевій сумці (рис. 7). Товщина стінки лівого і правого шлуночків становить 3:1. В ділянці вінцевої борозни знаходяться жирові скупчення. Кровонаповнення коронарних судин помірне. Камери серця природних розмірів.

Стінка перикарда дещо матова, прозора, гладенька, волога, легко відділяється від серця. Перикардiальна порожнина містить 1-2 краплі прозорої рідини. Його кровоносні судини помірно кровонаповнені. Стороннє вмістиме в перикарді відсутнє. Він червоно-коричневого кольору, пружної консистенції. Патологічних змін та крововиливів на оболонках серця не виявлено.

Епікард гладенький, блискучий, тонкий. Його кровоносні судини помірно наповнені.

Міокард червоного кольору, помірно упругої консистенції. Порожнина лівого шлуночка згустків крові не містить, проте порожнина правого шлуночка і правого передсердя містяться містить пухкі згустки темно-червоного кольору. Вони легко витягуються, вологі.

Ендокард гладенький, вологий, блискучий. Клапани серця еластичні, сірого кольору, блискучі, їх краї рівні, тонкі.

Кров відсутня в порожнині лівого шлуночка. Невелика кількість згорнутої крові реєструється в порожнині правого шлуночка і правого передсердя.

Рис. 7. Серце курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: а – зовнішній вигляд, б – на розрізі; 1 – верхівка серця, 2 – вінцева борозна з жиром, 3 – серцева сумка, 4 – ендокард

Великі артеріальні судини трубчастої форми, жовтуватого забарвлення. Вмістиме в їх просвіті відсутнє. В порожнистих венах міститься невелика кількість згорнутої крові.

Гортань і головні бронхи природної трубкоподібної форми, сірого кольору. Слизова оболонка помірно волога, гладенька. Вони вільно прохідні, без стороннього вмістимого.

Трахея – майже прямокутної форми (рис. 8). Її хрящові кільця еластичні. Слизова оболонка блискуча, помірно волога, блідо-рожева. Без деформацій та ушкоджень. Прохідність збережена.

Легені – парний орган, відносно малі, поділ на частки не виражений. Розміщені у верхній четвертині порожнині тіла, глибоко проникають у міжреберні проміжки. Яскраво-рожевого кольору, прямокутної форми, м'якої консистенції, помірно кровонаповненні, зі звичайною характеристикою поверхні розрізу (рис. 8). Вони природної форми.

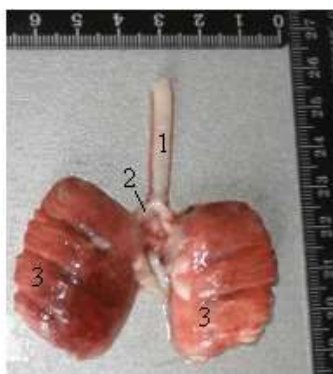

Рис. 8. Органи дихання курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: 1 – трахея, 2 – головні бронхи, 3 - легеня

Повітроносні мішки – мішкоподібні, парні вирости ектобронхів. Їх дев'ять. Вони мають дещо матову, помірно вологу, прозору, тоненьку стінку, без стороннього вмістимого.

Стравохід природної трубкоподібної форми (рис. 9 а), має топографічно правильне положення. В просвіті стравоходу корм відсутній, його прохідність збережена. Слизова оболонка волога, вкрита невеликою кількістю слизу, блідо-рожевого кольору з сіруватим відтінком, чиста без патологічних змін.

Воно знаходиться поблизу входу в грудну клітку. Воно є мішкоподібним розширенням стравоходу, добре розвинуте, без кормових мас (рис. 9 а).

Шлунок складається із залозистої і м'язової частини. Залозиста частина шлунка лежить між частками печінки. Має потовщену стінку. В ділянці переходу залозистої частини у м'язову, просвіт звужується. Залозиста частина веретеноподібної форми (рис. 9 б). Ззовні – вкрита серозною оболонкою, а з середини слизовою. Вона покрита невеликою кількістю слизу. Має звичний рельєф – на поверхні її помітні характерні підвищення отворів травних залоз (рис. 9 в). В залозистій частині шлунку патологічних змін не виявлено, прохідність збережена.

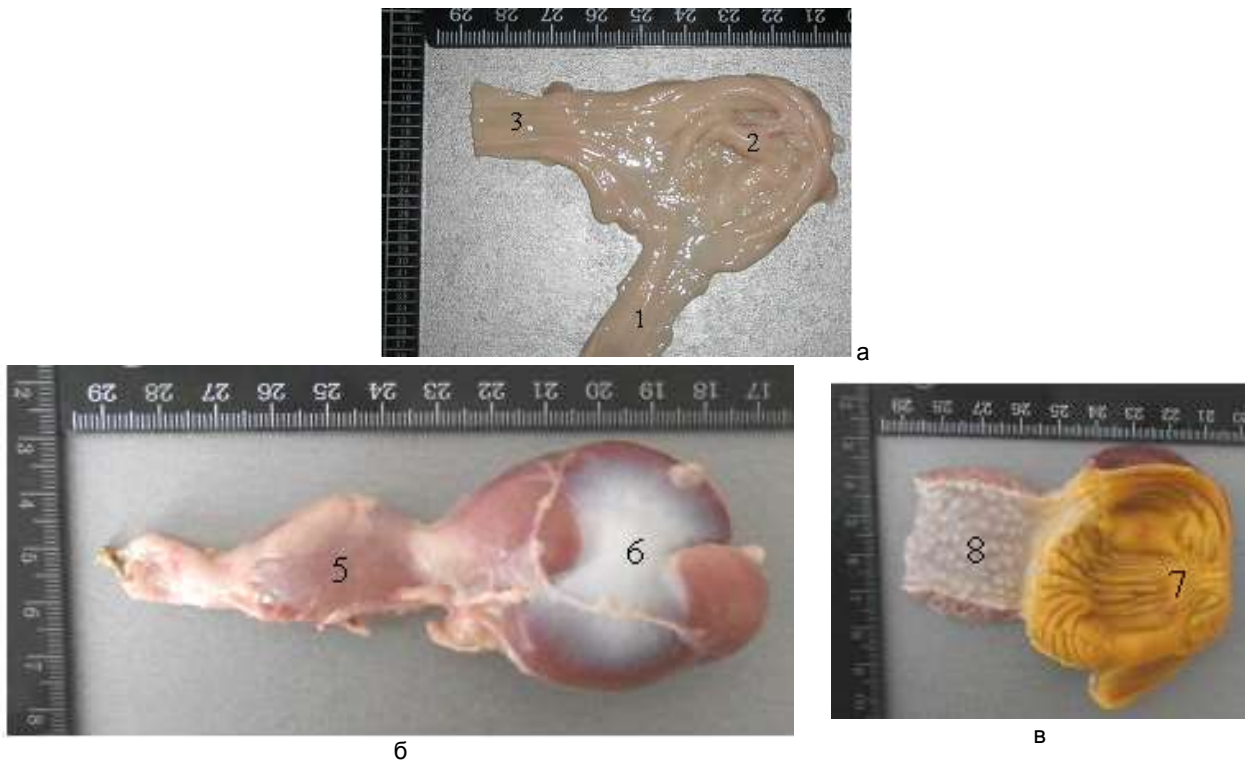
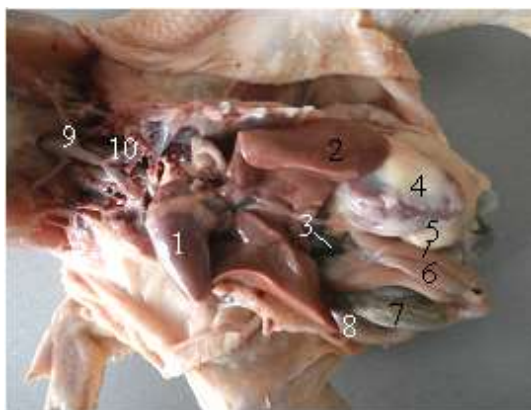

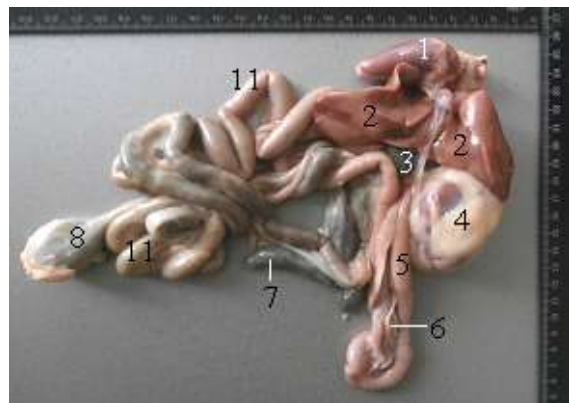
Рис. 9. Органи травлення курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: 1 – передзобна ділянка стравоходу на розрізі, 2 – зоб з боку слизової оболонки, 3 – зазобна частина стравоходу на розрізі, 4 – м'язова частина шлунку, 5 – залозиста частина шлунку з боку серозної оболонки, 6 – м'язова частина шлунку з боку серозної оболонки, 7 – кутикула, 8 – слизова оболонка залозистої частини шлунку

М'язова частина шлунку не збільшена, добре розвинута, дископодібної форми з щілиноподібною порожниною (рис. 9 б; 10 а). Її стінка товста. М'язова оболонка дуже добре розвинута, має сухожилкові утворення, які чітко помітні. Слизова оболонка складчаста, кутикула жовтуватого кольору, прозора, щільна, відносно легко відділяється від нижче розташованого підслизового шару (рис. 9 в). На кутикулі, слизовій оболонці та м'язовій частині шлунку крововиливів, та інших патологічних змін не відмічали.

Тонкий відділ кишечника займає природні топографічні межі, підвішений на довгій цілісній брижі. Стінка дванадцятипалої кишки з боку очеревини червоно-рожева, а порожньої кишки – сіро-жовтого кольору (рис. 10 а, б). Патологічних змін в тонкому відділі кишечника не виявили, в хімусі гельмінти відсутні. Її прохідність збережена.

а

б

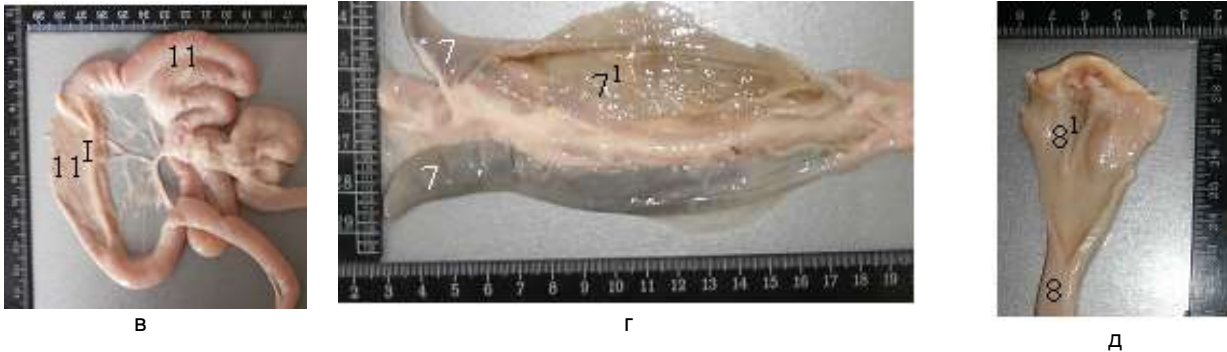

Рис. 10. Внутрішні органи курчати-бройлера третьої дослідної групи. 42-а доба. Olympus C-5060. Макрофото: 1 – серце, 2 – печінка, 3 – жовчний міхур, 4 – м'язова частина шлунку, 5 – дванадцятипала кишка, 6 – підшлункова залоза, 7 – сліпа кишка, 8 – пряма кишка, 9 – трахея, 10 – головні бронхи, 11- порожня кишка, 11¹ – слизова оболонка порожньої кишки, 7¹ – слизова оболонка сліпої кишки, 8¹ – слизова оболонка прямої кишки

Слизова оболонка тонкого відділу кишечника (дванадцятипалої, порожньої і клубової кишок) природного блідо-рожевого кольору, без крововиливів, помірно вкрита слизом, з характерним вмістимим (рис. 10 в).

Підшлункова залоза видовженої форми, складається із дорсальної і вентральної часток (рис. 10 б). Вона світло-рожевого кольору, м'якої консистенції, знаходиться в брижі дванадцятипалої кишки та чітко підвищується над нею.

Товстий відділ кишечника розміщуються в грудочеревній порожнині птиці. Стінки сліпих кишок тоненькі (рис. 10 г). Їх слизова оболонка блідо-рожевого кольору, вкрита тягучим слизом, гладенька. В просвіті сліпих кишок міститься напівсформовані калові маси.

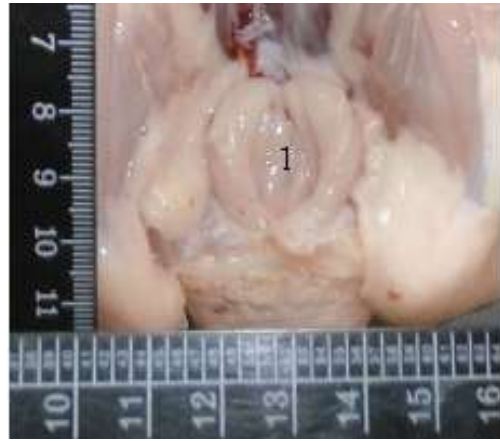
Пряма кишка (рис. 10 д) природної трубкоподібної форми. Її слизова оболонка, злегка вкрита тягучим слизом. Калові маси в просвіті прямої кишки сформовані, сіро-коричневого кольору, їх незначна кількість.

Клоака – видовжено-воронкоподібної форми (рис. 11а), на тушці – закрита. Пір'я навколо клоаки чисте. Її слизова оболонка природного кольору, формує поздовжні й поперечні складки, вкрита прозорим слизом. В порожнині клоаки вмістиме відсутнє.

Клоакальна сумка є дорсальним карманоподібним випином проктодеума, добре розвинута, має округлу форму, сірого кольору, в розмірах не збільшена (рис. 11). Слизова оболонка складчаста, без патологічних змін. Внутрішній просвіт Фабрицієвої сумки вільний.

а

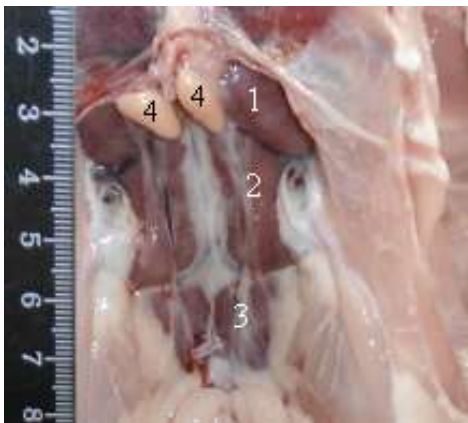

б

Рис. 11. Клоакальна сумка курчати-бройлера (42-діб). Olympus C-5060. Макрофото: а – зовнішній вигляд, б – на розрізі, 1 – слизова оболонка органа

Нирки – парні (ліва і права), розташовуються в заглибинах попереково-крижової та клубової кісток. Краніально нирки сягають легень, каудально – прямої кишки, оточені повітроносними мішками. Жирова капсула нирок відсутня. Нирки курчат-бройлерів складаються із передньої, середньої і задньої часток, вкритих фіброзною капсулою і серозною оболонкою. Вони буро-червоно кольору, відносно великі, пружної консистенції, гладенькі, помірно кровонаповненні, без крововиливів (рис. 12). Ниркова миска відсутня. На розрізі нирок характерний рисунок, кіркова і мозкова зони виражені не чітко. Їх розмір не збільшений.

Сечоводи (лівий і правий) виходять за межі нирки в ділянці середньої частки. Їого довжина становить 3-4 см. Вони проходять по дорсальній стінці порожнини тіла і відкриваються в уродеум. Їх прохідність збережена.

а

б

Рис. 12. Нирки і курчати-бройлера (42-доба). Olympus C-5060. Макрофото: а – нирки в тушці, б – нирки ізолювано, 1 – передня, 2 – середня, 3 – задня частки, 4 – сім'яник

Яєчник розташовується біля краніального краю нирок. Він гроноподібний. На 40-у добу (на момент забою птиці) вони невеликих розмірів. Яєцепровід трубкоподібної форми, світло-рожевого кольору, тонкий, слабо розвинений.

Сім'яники (лівий і правий) і їх придатки розташовуються краніо-вентрально нирок (рис. 12 а). Краніальним кінцем вони досягають легень, а каудальним – черевного повітроносного мішка, а також прилягають до вентральної поверхні краніальної частки нирок. Вони видовжено-овальної форми, білого кольору, не

збільшені в розмірі. Лівий сім'яник дещо більший за правий. Сім'явиносні протоки розташовані з боку сечоводів, мають форму покручених тяжів, білого кольору. Їх прохідність збережена. Вони відкриваються в клоаку.

Парувальний орган самців курчат-бройлерів знаходиться в проктодеумі клоаки. На 40-у добу постнатального онтогенезу у дослідних птахів він слабо розвинутий.

Висновки

1. Під час проведення ветеринарно-санітарного огляду продуктів забою птиці як в контрольній, так і в дослідних групах патологічних змін не виявлено. Внутрішні органи розміщуються топографічно правильно, відповідно віку курчат-бройлерів.

2. Згідно з ГОСТ 25391-82 тушки курчат-бройлерів контрольної і дослідних груп відносяться до першої категорії вгодованості.

3. Макроструктурна характеристика органів курчат-бройлерів контрольної і дослідних груп відповідають віковій нормі птиці.

4. Органомакроскопічні характеристики продуктів забою курчат-бройлерів всіх дослідних (вживали цитрат молібдену разом з основним раціоном) і контрольної груп (отримували лише основний раціон) не мають достовірної різниці.

Література

1. Ефективне птахівництво. – 2012. — № 4 (88).
2. Закон України «Про ветеринарну медицину» // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 9. — С. 116.
3. Закон України «Про безпечність та якість харчових продуктів» // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 50. — С. 533.
4. Правила передзабійного ветеринарного огляду тварин і ветеринарно-санітарної експертизи м'яса та м'ясних продуктів : затверджені наказом № 28 від 07.06.2002 : зареєстровано в Міністерстві юстиції України 21.06.2002 р. за № 524/6812.
5. http://wolframpro.ru/molibden_i_ego_rol_v_zhizni
6. <http://ru.wikipedia.org/wiki>; <http://www.metotech.ru/molibden-opisanie.htm>
7. Абросимов Н.А. Обмен молибдена у суягных овец и их потребность в этом микроэлементе / Н.А. Абросимов: автореф. дисс. ... канд. с.-х. н. – Саранськ, 2002. – 21 с., <http://vkusnoblog.net/sostav/molibden>
8. О взаимодействии между некоторыми микроэлементами (Mn, Mo, Co) и аскорбиновой кислоты в организме белых крыс / А. М. Биренбаум // Украинский биохимический журнал. — 1962. — Т. 34, Вып. 2. — С. 260-261.
9. Борисов В. П. Всасывание и распределение Mo 99 и P 32 в организме животных / В.П. Борисов // Рефераты по радиации. — М.: Медицина, 1963. — Т. 6. — С. 89-91.

10. Виноградова Х. Г. Молибден и его биологическая роль / Х. Г. Виноградова // Микроэлементы в жизни растений и животных. Труды конференции по микроэлементам 15-19 марта 1950 г. — М.: Изд. АН СССР, 1952. — С. 515-535.
11. Гойнацкий М. Н. Взаимодействие молибдена с витамином С / М.Н. Гойнацкий, В.А. Смолинская // Микроэлементы в сельском хозяйстве и медицине. — Улан-Удэ, 1966. — Т. 2. — С. 72-73.
12. Ковальский В. В. Молибден в живых организмах и окружающей среде / В.В. Ковальский, Г.А. Яровая. — М.: Природа, 1966. — № 6. — С. 52-57.
13. Козаков А.М. Влияние рациона с содержанием молибдена на активность гиалуронидазы у экспериментальных животных / А.М. Козаков // Биологическая роль молибдена. — М.: Наука, 1972. — С. 221-226.
14. Коломийцева М.Г. Роль микроэлементов меди, марганца и молибдена в фосфорно-кальциевом обмене / М.Г. Коломийцева, В. Смоляр, В.С. Артамонов // Микроэлементы в сельском хозяйстве и медицине. — Улан-Удэ, 1966. — С. 64-66.
15. Малеванная Е. М. Содержание микроэлемента молибдена в пищевых продуктах и питьевой воде и его влияние на некоторые функции животного организма: автореф. дис. ... канд. биол. наук / Е.М. Малеванная. — Киев, 1963. — 19 с.
16. Малеванная Е.М. К вопросу о влиянии молибдена на накопление витамина С в организме животных / Малеванная Е.М. // Вопросы питания. — 1963. — № 2. — С. 63-66.
17. Косінов М. В. Патент на корисну модель № 29856 Україна, МПК (2006) B01J 13/00, B82B 3/00. Спосіб отримання аквахелатів нанометалів «Ерозійно-вибухова нанотехнологія отримання аквахелатів нанометалів» / М.В. Косінов, В.Г. Каплуненко. — Опубл. 25.01.2008, Бюл. № 2/2008. — 4 с.
18. ДСТУ 3136-95 «Птиця сільськогосподарська для забою».

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПУБЛІКАЦІЙ

ПУБЛІКАЦІЇ В ЗБІРНИКАХ НАУКОВИХ ПРАЦЬ, ПЕРІОДИЧНИХ ВИДАННЯХ

1994

1. Особенности преподавания морфологических дисциплин на курсах по подготовке младших ветфельдшеров и техников искусственного осеменения животных / Г. Н. Фоменко, И. В. Яценко // Зоологическая наука и современные проблемы зоотехнии и ветеринарной медицины : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 90-летию со дня рождения Лукина Е.И. – Харьков, 1994. – С. 37.
2. Филоонтогенетические аспекты становления сальников позвоночных животных / И. В. Яценко // Зоологическая наука и современные проблемы зоотехнии и ветеринарной медицины : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 90-летию со дня рождения Лукина Е.И. – Харьков, 1994. – С. 55-56.
3. Экспериментальные исследования функций сальников / Г. Н. Фоменко, И. В. Яценко // Современные проблемы ветеринарной хирургии : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 90-летию со дня рождения Магды И.И. / Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1994. – С. 15.

1995

4. Застосування сальників при гастростомії у собак та абомазотомії у овець / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко // Неінфекційна патологія тварин : матеріали науково-практичної конференції – Біла Церква, 1995. – Ч. 2. – С. 203-204.
5. К вопросу о соотношении структуры и функции сальников животных / И. В. Яценко // Научное наследие И.В. Бельговского и современные проблемы зоотехнии и ветеринарии : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 125-летию со дня рождения Бельговского И.В. – Харьков, 1995. – С. 80.

6. К морфологии «чудесного» сосудистого сплетения большого сальника животных / И. В. Яценко // Морфофункциональный статус млекопитающих и птиц : материалы научной конференции. – Симферополь, 1995. – С. 109-110.
7. Особенности строения микроциркуляторного русла «млечных пятен» сальников животных / Г. Н. Фоменко, И. В. Яценко // Основоположник зоотехнической науки П.Н. Кулешов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии : материалы международной научно-практической конференции, посвященной 140-летию со дня рождения Кулешова П.Н. / Харьков. зоовет. ин-т. – Харьков, 1995. – С. 99-100.
8. Тимус, лимфоузлы и большой сальник как элементы системы естественной защиты овец / Г. Н. Фоменко, В. П. Горбатенко, В. И. Симоненко, И. В. Яценко // Четвертый съезд паразитологов Украины : материалы съезда (4-7 октября 1995 г.). – Харьков, 1995. – С. 151-152.

1996

9. Гематологические показатели некоторых мясо-шерстных пород овец / Г. Н. Фоменко, В. А. Сухарлев, И. В. Яценко [и др.] // Корифей зоотехнической науки М.Ф. Иванов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии. – Харьков, 1996. – С. 60.
Авторами также являются : Е. В. Сухарлева, Б. С. Скиба.

10. Методичні підходи до визначення захисної, резорбтивної та реконструктивної функцій сальників тварин / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко // Проблеми зоотехнії і ветеринарії та шляхи їх вирішення в сучасних умовах : матеріали звітних наукових конференцій інституту за результатами досліджень в 1992 і 1993 роках / Харків. зоовет. ін-т. – Харків, 1996. – С.115-116.

11. Сравнительная характеристика интенсивности резорбции веществ при различных способах их введения у здоровых животных / Г. Н. Фоменко, И. В. Яценко // Корифей зоотехнической науки М.Ф. Иванов и перспективы развития специальностей по зоотехнии и ветеринарии. – Харьков, 1996. – С. 94-96.

1997

12. Методические подходы к иммунокоррекции при иммунодефицитных состояниях у овец / Г. Н. Фоменко, В. П. Горбатенко, В. И. Симоненко, И. В. Яценко // Проблемы и перспективы паразитологии : материалы V

межсезонной конференции паразитологов Украины, 29-30 октября 1997 г. – Харьков ; Луганск, 1997. – С. 167-168.

13. Мікроскопічна структура сальників тварин / І. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 1997. – Вип. 73. – С. 92-94.
14. Морфо-клінічне обґрунтування деяких функцій сальників тварин / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1997. – Вип. 2(26). – С.70.
15. Морфологічні основи імунокорекції у овець / Г. М. Фоменко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, І. В. Яценко // Екологія та проблеми зооінженерії і ветеринарної медицини : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 160-річчю з дня народження видатного еколога О.А. Колесова. – Харків, 1997. – С. 100-101.

1998

16. Експериментальне дослідження резорбтивної властивості очеревини різних органів / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1998. – Вип. 3(27). – С. 184-187.
17. Макроскопічна будова, кровопостачання та топографія сальників овець / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1998. – Вип. 3(27). – С. 204-207.
18. Мікроскопічна структура сальників тварин / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1998. – Вип. 3(27). – С. 213-215.

1999

19. Морфо-клінічне обґрунтування захисної, резорбтивної та реконструктивної функцій сальників тварин / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1999. – Вип. 5(29), ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 20-25.

20. Морфологічний аспект участі великого сальника в захисті очеревинної порожнини / І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської державної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 1999. – Вип. 3, ч. 1. – С. 186-188.
21. Морфо-функціональна характеристика клоакальної сумки курей в онтогенезі / В. С. Бирка, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 1999. – Вип. 5(29), ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 39-42.
22. Особливості судинної архітекtonіки великого сальника тварин / І. В. Яценко // Науковий вісник Національного аграрного університету. – Київ, 1999. – № 16. – С. 210-213.
23. Резорбтивные свойства кровеносных сосудов большого сальника / И. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 1999. – Вип. 76. – С. 202-205.

2000

24. Морфометрическая характеристика скелета, желудка, органов иммунной системы и сальника овец северо-украинского типа кроссбреда и материнской породы прекос / Г. Н. Фоменко, В. И. Симоненко, В. П. Горбатенко [и др.] // Российские морфологические ведомости : материалы международного конгресса по интегральной антропологии. – Москва, 2000. – № 1-2. – С. 253-255.

Авторами также являются : И. В. Яценко, Л. Н. Войтенко, А. В. Захарьев, Ю. Н. Яненко.

2001

25. Морфология брыжеечных лимфатических узлов овец в условиях острого экспериментального перитонита / Г. Н. Фоменко, В. П. Горбатенко, И. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 2001. – Вип. 8(32), ч. 2. – С. 56-58.
26. Совершенствование методики препарирования плечевого сплетения для учебных целей / Г. Н. Фоменко, В. И. Симоненко, В. П. Горбатенко [и др.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2001. – Вип. 9(33), ч. 3. – С. 306-312.

Авторами такоже являються : И. В. Яценко, Е. Е. Бондаренко, А. В. Захарьев.

27. Ультраструктурна цито-фібріоархітектоніка великого сальника собак / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць присвячений 150-річчю від дня заснування Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 2001. – Вип. 9(33), ч. 2. – С. 260-270.

2002

28. Деякі гістотопографічні особливості похідних паріетального та вісцерального листків очеревини у свійських тварин / І. В. Яценко // Научные труды Крымского государственного аграрного университета. – Симферополь, 2002. – Вип. 74 : Актуальные проблемы ветеринарной медицины. – С. 131-138.

2003

29. Морфофункціональна характеристика лимфатических узлов большого сальника крупного рогатого скота / В. П. Горбатенко, И. В. Яценко // Кримський державний аграрний університет : наукові праці. – Симферополь, 2003. – Вип. 79 : Актуальні проблеми ветеринарної медицини. – С. 36-41.

2004

30. Анатомічні особливості будови реберних кісток дрібних тварин та їх експертне значення у ветеринарно-санітарній і судовій експертизі / І. В. Яценко, О. П. Тимошенко, В. І. Гречка // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2004. – Т. 6(№ 3), ч. 6. – С. 152-161.

31. Методичні підходи до встановлення параметрів видової належності кісток грудної клітки дрібних тварин та їх експертне значення у ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Матеріали конференції ветеринарних хірургів України, присвяченої 100-річчю з дня народження Заслуженого діяча науки і техніки України професора І.І. Магди, 11-12 червня 2004 р. – Харків, 2004 – С. 142-146.

32. Сравнительная морфофункціональна характеристика лимфатических узлов, находящихся на пути оттока лимфы от большого сальника / В. П. Горбатенко, И. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2004. – Вип. 84. – С. 252-254.

2005

- 33.Анатомічні особливості будови грудних хребців тварин для експрес-ідентифікації їх видової належності у ветеринарно-санітарній і судовій експертизі / І. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2005. – № 85, т. 2. – С. 1195-1200.
- 34.Анатомічні параметри тазових кісток диких і domestикованих видів дрібних тварин, як критерії ідентифікації у судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – Дніпропетровськ, 2005. – № 2. – С. 126-129.
- 35.Видова ідентифікація реберних кісток тварин у ветеринарно-санітарній і судово-біологічній експертизі методом дискримінантного аналізу / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Я. П. Раковський // Науковий вісник Національного аграрного університету. – Київ, 2005. – № 89. – С. 39-44.
- 36.Дискримінантний аналіз в судово-остеологічній експертизі видової належності фрагментів реберних кісток тварин / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Я. П. Раковський // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. – Луганськ, 2005. – № 50/73 : Ветеринарні науки. – С. 321-326.
- 37.Значення дискримінантного аналізу в судово-остеологічній експертизі видової належності грудних хребців тварин / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, В. В. Тур // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2005. – № 1-2(13-14) : Ветеринарні науки. – С. 21-26.

2006

- 38.Анатомічні параметри кісток гомілки диких і domestикованих видів дрібних тварин, як критерії ідентифікації у судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Актуальные вопросы борьбы с инфекционными заболеваниями в гуманной и ветеринарной медицине : материалы международной научной конференции, посвященной 160-летию со дня рождения Н.И. Мечникова, 27-30 ноября 2005 г. – Харьков, 2006. – С. 224-233.
- 39.Видова експрес-ідентифікація диких і domestикованих дрібних тварин за анатомічними особливостями лопатки у судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківського зооветеринарного інституту. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 1. – С. 298-310.
- 40.Видова експрес-ідентифікація диких і domestикованих дрібних тварин за анатомічними особливостями нижньощелепної кістки у судовій

- ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2006. – Том 8, № 2(29), ч. 2. – С. 196-204.
41. Видова експрес-ідентифікація диких і domestикованих дрібних тварин за анатомічними особливостями стегнової кістки / І. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2006. – № 86. – С. 393-401.
42. Видова експрес-ідентифікація дрібних тварин за анатомічними особливостями плечової кістки / І. В. Яценко, В. І. Симоненко // Матеріали ІV міжнародного конгресу спеціалістів ветеринарної медицини. – Київ, 2006. – С. 31-33.
43. Видова ідентифікація дрібних тварин за остеометричними параметрами лопатки методом дискримінантного аналізу в судовій ветеринарній медицині / І. Яценко, О. Гетманець, Я. Раковський, В. Гордієнко // Ветеринарна медицина України. – 2006. – № 7. – С. 28-30.
44. Встановлення видової належності дрібних тварин за остеометричними параметрами нижньощелепної кістки методом дискримінантного аналізу в судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Я. П. Раковський // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету : збірник наукових праць. – Біла Церква, 2006. – Вип. 39. – С. 219-224.
45. Встановлення видової належності дрібних тварин за фрагментами нижньощелепної кістки методом дискримінантного аналізу в судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Я. П. Раковський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 3 – С. 259-266.
46. Встановлення видової належності тазової кістки методом дискримінантного аналізу в судовій ветеринарній остеологічній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2006. – Т. 8, № 3(30), ч. 2. – С. 168-178.
47. Дискримінантний аналіз в остеології і судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко // Актуальні питання еволюційної, вікової і екологічної морфології : матеріали Всеросійської наукової конференції з міжнародним участям, присвяченій 10-літтю медичного факультета і кафедри анатомії і гистології людини

Белгородського державного університету, Белгород, 17-18 жовтня 2006 г. – Белгород, 2006. – С. 189.

48. До історії кафедри анатомії і гістології ХДЗВА / М. М. Куш, В. С. Бирка, О. Є. Бондаренко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 – С. 3-21.

Авторами також є : В. П. Горбатенко, О. Є. Жигалова, Н. І. Коновалова, С. Г. Матковська, Г. М. Фоменко, **І. В. Яценко**.

49. Застосування дискримінантного аналізу для встановлення видової належності плечової кістки в судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики : збірник науково-практичних матеріалів. – Харків, 2006. – Вип. 6. – С. 255-260.

50. Інформаційні технології при встановленні видової належності кісток тварин методом дискримінантного аналізу в судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко, В. М. Бондарев // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 – С. 312-321.

51. Постать професора Д. П. Поручикова в історії ветеринарної анатомії / С. К. Рудик, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 – С. 359-367

52. Шляхи оптимізації навчального процесу з анатомії свійських тварин / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко, В. І. Симоненко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2006. – Вип. 13(38), ч. 2 – С. 334-339.

Авторами також є : В. П. Горбатенко, О. Є. Бондаренко.

2007

53. Аналіз нормативно-правового регулювання об'єктивності відомостей про екологічний стан в Україні / І. В. Яценко, С. В. Портянник, О. М. Маменко, С. С. Хруцький // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 15(40), ч. 2, т. 2. – С. 243-252.

54. Анатомічні особливості атланта дрібних тварин як критерії видової ідентифікації у судовій остеологічній експертизі / І. Яценко, В. Тур // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 4. – С. 37-39.

- 55.Анатомічні особливості кісток гомілки диких і domestикованих дрібних тварин для встановлення їх видової належності у судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко // Збірник наукових праць Луганського національного аграрного університету. – Луганськ, 2007. – № 78/101 : Ветеринарні науки. – С. 706-714.
- 56.Анатомічні особливості черепа як критерії встановлення видової належності дрібних тварин у судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 15(40), ч. 2, т. 1. – С. 259-265.
- 57.Ветеринарно-фельдшерська школа при Харківському ветеринарному інституті наприкінці XIX - початку XX століть / С. К. Рудик, І. В. Яценко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – Полтава, 2007. – № 3. – С. 14-18.
- 58.Визначення видової належності дрібних тварин за фрагментами плечової кістки у судовій ветеринарній медицині / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Ветеринарна медицина України. – 2007. – № 11. – С. 38-39.
- 59.Встановлення видової належності великої гомілкової кістки / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Вісник аграрної науки. – 2007. – № 9. – С. 29-31.
- 60.Встановлення видової належності дрібних тварин за фрагментами великої гомілкової кістки у судовій остеологічній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 14(39), ч. 1. – С. 160-167.
- 61.Встановлення видової належності фрагментованої стегнової кістки у судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 15(40), ч. 2, т. 2 – С. 224-228.
- 62.Дискримінантні рівняння для видового ототожнення кісток грудних кінцівок дрібних тварин у судовій біології / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2007. – № 8(19). – С. 161-166.
- 63.Дискримінантні рівняння для видового ототожнення кісток тазових кінцівок дрібних тварин у судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко // Науковий

вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2007. – Т. 9, (35), ч. 1. – С. 186-192.

64. За помощь и службу, за верность и дружбу: памятники собакам в мире / И. В. Яценко, В. В. Камянский // Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва : збірник науково-реферативних праць студентів Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 5. – С. 74-79.
65. Застосування дискримінантного аналізу для встановлення видової належності анатомічно-цілої і фрагментованої стегнової кістки у судовій остеологічній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 14(39), ч. 2, т. 1. – С. 243-251.
66. Застосування дискримінантного аналізу для встановлення видової належності ліктьової кістки в судовій біологічній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2007. – Том 9, № 2(33), ч. 2. – С. 113-118.
67. Застосування дискримінантного аналізу для встановлення видової належності стегнової кістки у судовій остеології / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. – Дніпропетровськ, 2007. – № 5. – С. 74-77.
68. Застосування дискримінантного аналізу для встановлення видової належності фрагментів ліктьової кістки в судовій біології / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Вісник Державного агроекологічного університету. – Житомир, 2007. – Вип. 2(19), т. 2. – С. 191-197.
69. Підготовка ветеринарних фельдшерів при Харківському ветеринарному інституті наприкінці ХІХ - початку ХХ століть / І. В. Яценко, Д. Л. Хомутов // Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва : збірник науково-реферативних праць студентів Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 5. – С. 123-129.
70. Предметна система у Харківському ветеринарному інституті імператора Миколи І на початку ХХ століття / С. К. Рудик, В. О. Головка, О. В. Митрофанов, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 14(39), ч. 2, т. 1. – С. 293-299.

71. Применение ИК-спектроскопии в судебной ветеринарной остеологической экспертизе / И. В. Яценко, О. М. Гетманец // Вісник Білоцерківського державного аграрного університету : збірник наукових праць. – Біла Церква, 2007. – Вип. 39. – С. 219-225.
72. Применение информационных технологий в судебной остеологической экспертизе / И. В. Яценко, О. М. Гетманец, В. Г. Гордиенко [и др.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 14(39), ч. 2, т. 2 : Ветеринарні науки – С. 248-253.
Авторами також є : М. Е. Извеков, Я. П. Раковский, А. А. Дроздов, В. В. Камьянский.
73. Соціальні аспекти інформаційно-нормативного забезпечення звітності про екологічний стан в Україні / І. В. Яценко, С. В. Портянник, О. М. Маменко, С. С. Хруцький // Підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Т. 17. – С. 78-90.
74. Статистичний аналіз і аналітична характеристика складу студентів Харківського ветеринарного інституту на початку ХХ століття / С. К. Рудик, В. О. Головка, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2007. – Вип. 15(40), ч. 1, т. 2. – С. 151-160.
75. Теоретичне обґрунтування методики дослідження кісток кисті великої рогатої худоби для задач судової біологічної експертизи / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2007. – Т. 9, № 2(33), ч. 1. – С. 168-173.
76. Possibilities of application of discriminant analysis method in veterinary osteology and judicial biological examination / I. V. Yacenco, O. M. Getmanez // Veterinarska medicina, stocartyo i ekonomika u proizvodnji zdravstveno bezbedne hrane : zbornick cratkih sadrzaja proceeding abstracts. – Herceg Novi, 2007. – P. 190.

2008

77. Встановлення віку великої рогатої худоби за п'ястковими кістками методом інфрачервоної спектроскопії у судовій ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, В. В. Кам'янський // Науковий вісник Львівської

- національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10, № 2(37), ч. 2. – С. 357-361.
78. Життя студентів Харківського ветеринарного інституту на початку 20 століття / І. В. Яценко, О. Донченко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Том. 10, № 2(37), ч. 5. – С. 229-234.
79. Информационные технологии в ветеринарной остеологической экспертизе / О. М. Гетманец, И. В. Яценко // Материалы XII международной научно-производственной конференции, г. Белгород, 19-23 мая 2008 г. – Белгород, 2008. – С. 118.
80. Комплексне дослідження кісток гомілки дрібних ссавців для судово-ветеринарного встановлення їх видової належності / І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 16(41), ч. 2, т. 1 – С. 119-133.
81. Комплексне дослідження лопатки дрібних ссавців для судово-ветеринарного встановлення їх видової належності / І. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2008. – № 89. – С. 419-430.
82. Комплексне дослідження нижньощелепної кістки дрібних ссавців для судово-ветеринарного встановлення її видової належності / П. М. Гаврилін, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 16(41), ч. 2, т. 2. – С. 170-183.
83. Комплексне дослідження плечової кістки дрібних ссавців для судово-ветеринарного встановлення її видової належності / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 16(41), ч. 2, т. 3. – С. 217-230.
84. Комплексне дослідження тазової кістки дрібних ссавців для судово-ветеринарного встановлення їх видової належності / І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10, № 2(37), ч. 2. – С. 341-356.
85. Методологія досліджень кісткового матеріалу в судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко // Теорія та практика судової експертизи і

криміналістики : збірник науково-практичних матеріалів. – Харків, 2008. – Вип. 8. – С. 339-348.

- 86.Методологія створення та використання остеологічних комп'ютерних технологій при дослідженні біологічного матеріалу в судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко // Вісник Державного агроекологічного університету. – Житомир, 2008. – № 1(21), т. 2. – С. 211-219.
- 87.Нормативно-правова база в Україні щодо гуманного поводження з тваринами / І. В. Яценко, О. І. Толстова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 16(41), ч. 2. – С. 203-209.
- 88.Постать професора А.М. Краснова, як засновника ботанічного саду Харківського ветеринарного інституту / І. В. Яценко, Н. А. Парака, А. А. Долганова // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 18(43), ч. 2, т. 1.– С. 227-237.
- 89.Постать професора анатомії С.М. Трофимова в історії Харківського ветеринарного інституту / І. В. Яценко, А. А. Долганова // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2008. – Т. 10, № 2(37), ч. 5. – С. 235-239.
- 90.Применение ИК-спектроскопии для исследований черепа мелких животных / И. В. Яценко, В. Г. Гордиенко, О. М. Гетманец // Материалы XII международной научно-производственной конференции, г. Белгород, 19-23 мая 2008 г. – Белгород, 2008. – С. 88.
- 91.Студентство Харківського ветеринарного інституту на початку ХХ століття: громадська діяльність та участь у науково-дослідній роботі / С. К. Рудик, І. В. Яценко, Н. А. Парака // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2008. – Вип. 16(41), ч. 2, т. 1. – С. 244-251.

2009

- 92.Ветеринарно-санитарный контроль качества и безопасности твердых и плавленых сыров / Н. А. Югай, И. В. Яценко, Г. Н. Перепелица, Н. М. Бондаревский // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2009. – Вип. 20, ч. 2, т. 2. – С. 440-445.

93. Внесок у розвиток та становлення медицини та ветеринарії професорів Харківського університету Ф. Пільгера, Х.А. Екеблада, К.Ф. Вишневського / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2009. – Вип. 20, ч. 2, т. 2. – С. 483-491.
94. Гетерохронные уравнения для параметров костей кисти крупного рогатого скота / И. В. Яценко, В. В. Камьянский, О. М. Гетманець, А. А. Дроздов // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2009. – Вип. 20, ч. 2, т. 2. – С. 159-166.
95. Кістковий матеріал як об'єкт судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, М. М. Бондаревський [та ін.] // Матеріали 7-го Міжнародного конгресу спеціалістів ветеринарної медицини, м. Бровари, Київської обл., 8-9 жовтня 2009 р. – Київ, 2009. – С. 145-150.
Авторами також є : В. В. Тур, В. В. Кам'янський.
96. Судова ветеринарна медицина – наука і навчальна дисципліна: історія, сучасний стан, проблеми, перспективи / І. В. Яценко, А. М. Труш, Г. І. Коцюмбас [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2009. – Вип. 19, ч. 2, т. 2. – С. 325-343.
Авторами також є : М. В. Скрипка., М. О. Дегтярьов, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський.
97. Сучасні вимоги до ефективності одержання сирого молока екстра-гатунку в господарствах лісостепової зони / М. О. Дегтярьов, І. В. Яценко, Н. М. Жейнова, М. М. Бондаревський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2009. – Вип. 20, ч. 2, т. 1. – С. 207-211.

2010

98. Діагностична інформативність остеоскопічних та остеометричних параметрів кісток ступні великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 21, ч. 2, т. 2. – С. 334-340.
99. Кістковий матеріал як об'єкт судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, М. М. Бондаревський [та ін.] // Ветеринарна медицина України. – 2010. – № 1. – С. 31-33.

Авторами також є : В. В. Кам'янський, В. В. Тур.

100. Лінійні остеометричні параметри кісток п'ястка як критерії діагностики віку самок великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України : збірник наукових праць. – Київ, 2010. – Вип. 151, ч. 3. – С. 69-77.
101. Лінійні остеометричні параметри путової кістки як критерії діагностики віку великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, О. М. Гетманець, М. М. Бондаревський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 22, ч. 2, т. 1. – С. 363-375.
102. Науково-теоретичне обґрунтування методик дослідження кісток ступні великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 22, ч. 2, т. 1. – С. 355-361.
103. Остеометричні параметри діяфіза кісток п'ястка як критерії діагностики віку самок великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2010. – Т. 12, № 2(44), ч. 4. – С. 186-194.
104. Процесуальний статус судово-ветеринарного експерта на стадіях досудового слідства та судового розгляду справи / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 21, ч. 2, т. 1. – С. 220-236.
105. Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 21, ч. 2, т. 2. – С. 307-333.
106. Сучасний погляд на спадщину медика та ветеринара Слобожанщини В.Я. Данилевського / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 21, ч. 2, т. 1. – С. 264-277.

107. Теоретичне обґрунтування методики остеоскопічного та остеометричного досліджень кісток ступні великої рогатої худоби для завдань судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2010. – Т. 12, № 2(44), ч. 4. – С. 314-321.
108. Якість сиру в залежності від якості молока / Н. О. Югай, І. В. Яценко, Г. М. Перепелиця, М. М. Бондаревський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2010. – Вип. 21, ч. 2, т. 1. – С. 179-183.

2011

109. Внесок професора богослов'я, настоятеля Харківської університетської церкви В.І. Добротворського в розвиток духовної освіти на Слобожанщині / Н. П. Головка, І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Том. 13, № 2(48), ч. 3. – С. 172-175.
110. Внесок старшого викладача, завідувача кафедри П.С. Раковського в розвиток та удосконалення викладацької, дослідницької, наукової, освітньої роботи на кафедрах «Фізики та вищої математики» Харківського зоотехнічного інституту та Харківського зооветеринарного інституту в 1945-1974 роках / М. П. Раковська, Н. П. Головка, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2011. – Вип. 23, ч. 2, т. 2. – С. 626-630
111. Діяльність професора М.Н. Мельниченка на посадах директора Харківського ветеринарного училища та Харківського ветеринарного інституту / Н. П. Головка, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2011. – Вип. 23, ч. 2, т. 2. – С. 621-626.
112. Линейные остеометрические параметры костей плюсны и пальцев КРС как критерии диагностики возраста животных в судебно-ветеринарной экспертизе / Н. М. Бондаревский, О. М. Гетманец, В. В. Камянский, И. В. Яценко // Проблемы с.-х. производства на современном этапе и пути их решения : материалы XV международной научно-производственной конференции, 23-26 мая 2011 г. / ФГОУ ВПО Белгородская сельскохозяйственная академия. – Белгород, 2011. – С. 63.

113. Лінійні остеометричні параметри кісток плесна як критерії діагностики віку великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / М. М. Бондаревський, І. В. Яценко, О. М. Гетманець, В. В. Кам'янський // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2011. – Т. 13, № 2(48), ч. 1. – С. 344-349.
114. Морфологічні параметри кісток п'ястка та пальців кисті при визначенні віку великої рогатої худоби у судовій ветеринарній медицині / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2011. – Вип. 23, ч. 2, т. 2. – С. 536-549.
115. Патоморфологічні зміни в абортіваних плодів і тварин перших тижнів життя за хламідіозу великої рогатої худоби / І. І. Панікар, І. В. Яценко // Вісник Полтавської державної аграрної академії : науково-виробничий фаховий журнал. – Полтава, 2011. – № 3(62). – С. 105-106.
116. Патоморфологічні та гістохімічні зміни в органах та тканинах кролів за вірусної геморагічної хвороби / Н. Б. Колич, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2011. – Вип. 23, ч. 2, т. 2. – С. 318-320.
117. Професійно-посадові та службові правопорушення у ветеринарній медицині: правові класифікаційні критерії / І. В. Яценко, О. В. Митрофанов, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2011. – Вип. 23, ч. 2, т. 2. – С. 524-535.
118. Спектроскопічні параметри кісток п'ястка і пальців грудної кінцівки великої рогатої худоби в залежності від віку та статі у судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, В. В. Кам'янський // Вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2011. – Вип. 167, ч. 1 : серія «Ветеринарна медицина, якість і безпека продукції тваринництва». – С. 259-271.

2012

119. Застосування множинної регресії для завдань судово-ветеринарної остеологічної експертизи / О. М. Гетманець, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної

- медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 25, ч. 2. – С. 277-280.
120. Інформаційні технології для визначення віку великої рогатої худоби за кістками п'ястка та пальців грудної кінцівки в аспекті судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 25, ч. 2. – С. 269-276.
121. Міжнародні вимоги до безпечності і якості харчових продуктів та перспективи запровадження їх в Україні / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 25, ч. 2. – С. 241-254.
Авторами також є : Р. І. Білик, І. А. Бібен, Н. П. Головка, Є. О. Сененко.
122. Органомакроскопічна характеристика продуктів забою курчат-бройлерів, яким використовували нутріцевтик наноаквахелат срібла / І. В. Яценко, Є. О. Сененко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 25, ч. 2. – С. 230-238.
123. Рентгеноденситометричні показники кісток плесна, як критерії діагностики віку великої рогатої худоби у судовій ветеринарній медицині / М. М. Бондаревський, І. В. Яценко, Л. О. Авер'янова // Вісник Житомирського державного агроєкологічного університету. – Житомир, 2012. – № 1(32), т. 3, ч. 2. – С. 227-231.
124. Судова ветеринарна медицина: історія, сучасний стан, проблеми, перспективи / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, Є. О. Сененко // Вісник Житомирського державного агроєкологічного університету. – Житомир, 2012. – № 1(32), т. 3, ч. 2. – С. 415-423.
125. Судово-ветеринарне визначення видової належності тварини за окремими фрагментами тіла / П. М. Гаврилін, О. Г. Прокушенкова, І. В. Яценко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 24, ч. 2. – С. 426-430.
Авторами також є : О. О. Шулешко, Д. М. Масюк.
126. Якісні показники м'яса та санітарна оцінка продуктів забою при інфекційному епідидиміті баранів / І. О. Дегтярьов, М. О. Дегтярьов, І. В. Яценко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник

наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2012. – Вип. 24, ч. 2. – С. 374-378.

Авторами також є : М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський.

2013

127. Аллометрическая зависимость показателей роста цыплят-бройлеров при выпаивании наноаквахелата серебра / Е. О. Сененко, И. В. Яценко, О. М. Гетманец // Проблемы и перспективы инновационного развития животноводства : материалы XVII международной научно-производственной конференции, 15-16 мая 2013 г. / Белгородская государственная сельскохозяйственная академия им. В.Я. Горина. – п. Майский, 2013 – С. 109.
128. Алометрична залежність між живою масою курчат-бройлерів та масою їх внутрішніх органів при введенні в раціон наноаквахелату срібла / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Є. О. Сененко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2013. – Т. 15, № 1(55), ч. 4. – С. 238-243.
129. Анализ параметров моделей роста цыплят-бройлеров при выпаивании наноаквахелата серебра / Е. О. Сененко, И. В. Яценко, О. М. Гетманец // Проблемы и перспективы инновационного развития животноводства : материалы XVII международной научно-производственной конференции, 15–16 мая 2013 г. / Белгородская государственная сельскохозяйственная академия им. В.Я. Горина. – п. Майский, 2013 – С. 108.
130. Аналіз вмісту летких жирних кислот в охолодженому м'ясі курей-несучок та курчат-бройлерів під час зберігання / М. О. Дегтярьов, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 26, ч. 2. – С. 223-225.
Авторами також є : В. М. Жиліна, В. В. Кам'янський.
131. Аналіз впливу наноаквахелату срібла на параметри моделей росту курчат-бройлерів / О. М. Гетманець, Є. О. Сененко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 26, ч. 2. – С. 249-253.
132. Ветеринарно-санітарне оцінювання передзабійного стану та органомакроскопічна характеристика продуктів забою курчат-бройлерів за збагачення раціону цитратом молібдену / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць

Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 27, ч. 2. – С. 229-239.

133. Вікова рентгеноструктурна характеристика кісток плесна великої рогатої худоби в аспекті судової ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 26, ч. 2. – С. 274-279.
134. Влияние наноаквахелата серебра на продуктивность цыплят-бройлеров / И. В. Яценко, Е. О. Сененко, О. М. Гетманец // Проблемы и перспективы инновационного развития животноводства : материалы XVII международной научно-производственной конференции, 15–16 мая 2013 г. / Белгородская государственная сельскохозяйственная академия им. В.Я. Горина. – п. Майский, 2013 – С. 134.
135. Дегустаційне оцінювання м'яса й м'ясного бульйону курчат-бройлерів за введення в раціон наноаквахелату срібла / І. В. Яценко, Є. О. Сененко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2013. – Т. 15, № 3(57), ч. 3. – С. 441-449.
136. Історико-правові аспекти проблеми захисту тварин від жорстокого поводження / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 27, ч. 2. – С. 240-258.
137. Історичні особливості студентства Харківського ветеринарного інституту 1873-1914 років / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 26, ч. 2. – С. 346-356.
138. Порівняння різних моделей росту курчат-бройлерів у процесі їх відгодівлі у разі застосування наноаквахелату срібла / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Є. О. Сененко // Науковий вісник ветеринарної медицини : збірник наукових праць Білоцерківського національного аграрного університету. – Біла Церква, 2013. – Вип. 11(101). – С. 169-171.
139. Санітарно-гігієнічні фактори, що формують якість та безпечність молока коров'ячого на фермах згідно міжнародних вимог / М. О. Дегтярьов, І. В. Яценко, В. М. Жиліна [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 26, ч. 2. – С. 221-223.

Авторами також є : М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський.

140. Схема важливих точок управління в системі НАССР під час виробництва сичужних сирів на молокопереробних підприємствах / М. О. Дегтярьов, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2013. – Вип. 27, ч. 2. – С. 195-198.

2014

141. Аналіз показників якості та безпечності молока питного українських та зарубіжних виробників / І. В. Яценко, Т. В. Сесінгонг // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 128-135.
142. Біосенсорна характеристика м'яса курчат-бройлерів та м'ясного бульйону за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 29, ч. 2. – С. 218-227.
143. Василь Петрович Образцов – ветеринарно-санітарний та судово-ветеринарний експерт (бібліографічний нарис) / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 15-19.
144. Ветеринарне правознавство України та основи міжнародного ветеринарного права : навчально-методична концепція дисципліни, сучасний стан та перспективи розвитку / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 282-296.
145. Інноваційність використання продукції вівчарства, як елементу здорового харчування та лікування людини / І. В. Яценко, В. Я. Бінкевич, Л. Є. Микитин // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 121-123.
146. Методика організації практичних занять кафедрою ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини Харківської

- державної зооветеринарної академії в умовах виробництва / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, Н. П. Головка // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 650-655.
147. Методичні підходи до остеоскопічного та остеометричного дослідження носомозкового відділу черепа великої рогатої худоби в аспекті судової ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, Карем Абузнайд // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 200-207.
148. Моделювання процесів росту курчат-бройлерів із застосуванням цитрату наномолібдену під час відгодівлі / Н. П. Головка, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Науково-технічний бюлетень Науково-дослідного центру біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський державний аграрно-економічний ун-т. – Дніпропетровськ, 2014. – Т. 2, № 3. – С. 51-55.
149. Органолептична та біосенсорна характеристика м'яса й м'ясного бульйону курчат-бройлерів за введення в раціон цитрату наномолібдену / І. В. Яценко, Н. П. Головка // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2014. – Т. 16, № 3(60), ч. 3. – С. 439-448.
150. Остеоскопічна та остеометрична характеристики нижньої щелепи великої рогатої худоби для завдань судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, К. О. Шевченко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 272-278.
151. Перед- та післязабійний ветеринарний огляд і органомакроскопічна характеристика продуктів забою курчат-бройлерів за збагачення раціону наномікроелементною кормовою сумішшю «Мікростимулін» / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2014. – Т. 16, № 3(60), ч. 3. – С. 449-462.
152. Постаць професора Петрова О.М. в історії становлення кафедри ветеринарно-санітарної експертизи Харківського ветеринарного інституту / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, Н. П. Головка [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 309-313.

Авторами також є : Є. О. Сененко, В. М. Кириченко.

153. Професор Олександр Васильович Дедюлін – засновник ветеринарно-санітарної експертизи в Україні / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, Н. П. Головка [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 313-317.
Авторами також є : Є. О. Сененко, В. М. Кириченко.
154. Розроблення елементів системи управління безпечністю харчових продуктів за ISO 22000:2005 та необхідність впровадження стандартів ISO серії 22000 в Україні / Р. І. Білик, І. В. Яценко, П. А. Юрченко, С. М. Бунечко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 44-49.
155. Спосіб лікування хвороб опорно-рухового апарату за допомогою мазі на основі овечого масла та кореня живокосту / В. Я. Бінкевич, І. В. Яценко, Л. Є. Микитин, Р. Р. Бойчук // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 444-446.
156. Судово-ветеринарне визначення віку та статі великої рогатої худоби за лінійними остеометричними параметрами потиличної поверхні черепа / І. В. Яценко, Карем Р. С. Абузнайд, О. М. Гетманець // Науково-технічний бюлетень Науково-дослідного центру біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський державний аграрно-економічний ун-т. – Дніпропетровськ, 2014. – Т. 2, № 3. – С. 111-120.
157. Судово-ветеринарне значення динаміки маси, об'єму та щільності нижньощелепної кістки великої рогатої худоби для визначення віку та статі / І. В. Яценко, К. О. Шевченко, О. М. Гетманець // Науково-технічний бюлетень Науково-дослідного центру біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський державний аграрно-економічний ун-т. – Дніпропетровськ, 2014. – Т. 2, № 3. – С. 120-126.
158. Судово-ветеринарне значення структурних параметрів скелета ссавців для визначення видової належності біологічного матеріалу / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 223-258.
159. Судово-ветеринарні аспекти структурних особливостей кісток плесна і пальців тазової кінцівки великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський // Проблеми

зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 176-194.

160. Суспільна небезпека та об'єктивна сторона злочину жорстокого поводження з тваринами в аспекті судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 259-272.
161. Сучасний стан та перспективи розвитку кафедри ветеринарно-санітарної експертизи та судово-ветеринарної медицини Харківської державної зооветеринарної академії / І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 28-44.
162. Харківська школа видатних діячів ветеринарно-санітарної та судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, М. О. Дегтярьов, М. М. Бондаревський, А. М. Труш // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2014. – Вип. 28, ч. 2. – С. 20-28.

2015

163. Алометрична залежність між живою масою курчат-бройлерів та масою їх внутрішніх органів в процесі відгодівлі за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» / В. М. Кириченко, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 251-255.
164. Аналіз мікроелементного складу та поживних речовин раціону для бугайців на відгодівлі у СФГ «Клен» Жовківського району Львівської області / С. І. Микитин, В. Я. Бінкевич, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 307-311.
165. Бактеріальні показники продуктів забою курчат-бройлерів у разі збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» в аспекті ветеринарно-санітарної експертизи / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Вісник Полтавської державної аграрної академії. – Полтава, 2015. – № 3(78). – С. 93-99.

166. Бактеріальні показники продуктів забою курчат-бройлерів, яким задавали цитрат наномолібдену та кормову добавку «Пробікс» під час їх зберігання / Н. П. Головка, Л. В. Бусол, І. В. Яценко // Ветеринарна медицина : міжвідомчий тематичний науковий збірник. – Харків, 2015. – № 100. – С. 42-45.
167. Біохімічні показники сироватки крові курчат-бройлерів на тлі введення цитрату наномолібдену та комплексної кормової добавки «Пробікс» / Н. П. Головка, О. П. Тимошенко, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2. – С. 164-173.
168. Ветеринарно-санітарна оцінка м'ясного фаршу за визначення фальсифікації при застосуванні розробленого експрес-методу / Н. М. Богатко, Н. В. Букалова, І. В. Яценко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 236-241.
Авторами також є : Я. К. Сердюков, Н. І. Сахнюк, А. Ф. Богатко.
169. Визначення віку і статі великої рогатої худоби за лінійними параметрами гілки нижньощелепної кістки в аспекті судово-ветеринарної експертизи / І. В. Яценко, К. О. Шевченко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2015. – Вип. 217, ч. 1. – С. 210-217.
170. Визначення віку та статі за краніометричними індексами великої рогатої худоби у судово-ветеринарній експертизі / Карем Р. С. Абузнайд, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2. – С. 226-234.
171. Вівчарство України: основні тенденції функціонування галузі / В. Я. Бінкевич, І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2015. – Т. 17, № 1(61), ч. 2. – С. 212-220.
172. Встановлення віку і статі великої рогатої худоби за параметрами інфрачервоних спектрів поглинання тіла потиличної кістки у судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, Карем Р. С. Абузнайд, О. М. Гетманець // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2015. – Вип. 217, ч. 1. – С. 195-204.

173. Гематологічні показники крові курчат-бройлерів різного віку на тлі збагачення раціону цитратом наномолібдену та комплексною кормовою добавкою «Пробікс» / Н. П. Головка, О. П. Тимошенко, І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2015. – Т. 17, № 3(63). – С. 8-13.
174. Динаміка живої маси курчат-бройлерів за збагачення раціону цитратом наномолібдену та комплексною кормовою добавкою «Пробікс» / І. В. Яценко, Н. П. Головка, Л. В. Бусол, В. Г. Каплуненко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 264-273.
175. Динаміка лінійних морфометричних параметрів потиличної поверхні черепа великої рогатої худоби залежно від віку та статі / Карем Р. С. Абузнайд, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Роль науки у вирішенні актуальних проблем сучасної ветеринарної медицини : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17-18 лютого 2015 р., м. Полтава / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2015. – С. 9-18.
176. Динаміка нелінійних морфологічних параметрів нижньощелепної кістки великої рогатої худоби залежно від віку та статі / І. В. Яценко, К. О. Шевченко, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 354-357.
177. Динаміка показників свіжості м'яса курчат-бройлерів за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Вісник Сумського національного аграрного університету : науковий журнал. – Суми, 2015. – № 7(37). – С. 65-69.
178. Застосування експресного методу визначення фальсифікації м'яса забійних тварин та птиці за обробки розчином хлору / Н. М. Богатко, А. Ю. Мельник, Н. В. Букалова [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2. – С. 160-164.
Авторами також є : Л. М. Богатко, **І. В. Яценко**, Я. К. Сердюков, А. Ф. Богатко.
179. Значення морфометричних параметрів дорсо-латеральної поверхні носомозкового відділу черепа великої рогатої худоби для вирішення діагностичних завдань у судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко,

- Карем Р. С. Абузнайд, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 314-324.
180. Купрум – важливий компонент фізіологічних процесів в організмі овець / І. В. Яценко, Л. Є. Микитин, В. Я. Бінкевич // Вісник Сумського національного аграрного університету : науковий журнал. – Суми, 2015. – № 7(37). – С. 40-43.
181. Лінійні остеометричні параметри вінцевих кісток грудної кінцівки як критерії діагностики віку великої рогатої худоби у судовій ветеринарній експертизі / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2. – С. 222-226.
182. Методичні аспекти остеометричного дослідження носомозкового відділу черепа овець в судово-ветеринарній експертизі / І. В. Яценко, М. С. Ладоня // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 294-302.
183. Методологічні підходи до вивчення проблеми визначення давності настання смерті тварин / Я. К. Сердюков, І. В. Яценко, Н. М. Богатко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 305-307.
184. Моделювання процесів росту курчат-бройлерів за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» під час відгодівлі / І. В. Яценко, В. М. Кириченко, О. М. Гетманець // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2015. – Вип. 217, ч. 1. – С. 204-209.
185. Моделювання процесів росту курчат-бройлерів із застосуванням цитрату наномолібдену та комплексної кормової добавки «Пробікс» під час відгодівлі / Н. П. Головка, І. В. Яценко, О. М. Гетманець // Роль науки у вирішенні актуальних проблем сучасної ветеринарної медицини : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17-18 лютого 2015 р., м. Полтава / Полтавська державна аграрна академія. – Полтава, 2015. – С. 18-23.
186. Моніторинг мікроелементного складу в зоні Малого Полісся – у СФГ «Клен» Жовківського району Львівської області / І. В. Яценко, В. Я.

- Бінкевич, Л. Є. Микитин // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 281-284.
187. Остеонна організація компактної речовини діафіза кісток плесна великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності для вирішення діагностичних завдань у судово-ветеринарній експертизі / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, О. М. Гетманець // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 346-353.
188. Патоморфологічні зміни у разі вогнепальних поранень собак / Л. В. Пчелінська, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 302-304.
189. Патоморфологія токсикозу кантаксантином у кольорових канарок / Я. К. Сердюков, С. М. Забудський, І. В. Яценко, Н. М. Богатко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2. – С. 262-265.
190. Порівняльний аналіз методів визначення вологоутримуючої здатності м'яса курчат-бройлерів / І. В. Яценко, Н. П. Головка, В. М. Кириченко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 214-221.
Авторами також є : О. О. Дроздов, О. М. Гетманець.
191. Рентгеноструктурний аналіз основної частини потиличної кістки та основної клиноподібної кістки з віком в аспекті судово-ветеринарної експертизи / Карем Р. С. Абузнайд, В. В. Кам'янський, І. В. Яценко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2015. – Т. 17, № 3(63). – С. 359-369.
192. Судово-ветеринарна експертиза та оціночні критерії смертельних вогнепальних поранень тварин (із експертної практики) / І. В. Яценко, А. В. Захар'єв, Я. К. Сердюков [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 325-346.
Авторами також є : Н. М. Богатко, Л. В. Пчелінська.

193. Судово-ветеринарне визначення віку та статі великої рогатої худоби за спектроскопічними параметрами інфрачервоного поглинання озолоної верхньощелепної кістки / І. В. Яценко, О. М. Гетманець, Карем Р. С. Абузнайд // Вісник Сумського національного аграрного університету : науковий журнал. – Суми, 2015. – № 7(37). – С. 80-85.
194. Сучасний стан та тенденції розвитку виробництва продукції вівчарства у світі / І. В. Яценко, В. Я. Бінкевич // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми, 2015. – № 1(36). – С. 49-54.
195. Фоновий рівень мікроелементів у кормах для овець ФГ «Гураль» Яворівського району Львівської області / Л. Є. Микитин, В. Я. Бінкевич, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 303-307.
196. Харчова цінність баранини, як перспективного та необхідного продукту харчування / І. В. Яценко, В. Я. Бінкевич, Л. Є. Микитин // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 30, ч. 2. – С. 276-280.
197. Хімічний склад та калорійність білого і червоного м'яса курчат-бройлерів за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» / І. В. Яценко, В. М. Кириченко // Науковий вісник Львівської національної академії ветеринарної медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Львів, 2015. – Т. 17, № 3(63). – С. 444-447.
198. Application of new generations antibiotics (flourchinolones) in treating of animals / В. Hutiy, D. Hufriy, I. Yatsenko [et. al.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 155-159.
The authors are also : V. Binkevych, O. Binkevych.
199. Balance of trace elements in feeds – high quality and nourishing products from sheep / L. Mykutyń, I. Yatsenko, V. Binkevych [et. al.] // Зоотехническая наука в условиях современных вызовов : сборник статей научно-практической конференции с международным участием, посвященной 85-летию со дня рождения академика Л.К. Эрнста и 85-летию подготовки зоотехников в Вятской гос. с.-х. академии, 14-15 мая 2015 г. – Киров, 2015. – С. 457-461.
The authors are also : Mykutyń S., Binkevych O.

200. Biologically active substances in animals / S. Mykytyn, I. Yatsenko, V. Binkevych [et. al.] // Зоотехническая наука в условиях современных вызовов : сборник статей научно-практической конференции с международным участием, посвященной 85-летию со дня рождения академика Л.К. Эрнста и 85-летию подготовки зоотехников в Вятской гос. с.-х. академии, 14-15 мая 2015 г. – Киров, 2015. – С. 462-467.
The authors are also : L. Mykytyn, O. Binkevych.
201. Current state of food safety of meat and meat products in Ukraine / N. Bogatko, N. Bucalova, I. Yatsenco, J. Serdioucov // Włośnica i inne zoonozy pasożytnicze związane ze środowiskiem sylwaticznym. Trichinellosis and other parasitic zoonoses associated with the sylvatic environment. – Puławy, 2015. – P. 11-15.
202. Influence of cadmium loading on bulls after mevesel and metifen feed additives / B. Hutiy, D. Hufriy, I. Yatsenko [et. al.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2015. – Вип. 31, ч. 2 : Ветеринарні науки. – С. 191-194.
The authors are also : V. Binkevych, O. Binkevych, M. Nachak.
203. The influence of trace elements chelates on milk and poultry meat quality / V. Binkevych, I. Yatsenko, U. Nachak, O. Binkevych // Зоотехническая наука в условиях современных вызовов : сборник статей научно-практической конференции с международным участием, посвященной 85-летию со дня рождения академика Л.К. Эрнста и 85-летию подготовки зоотехников в Вятской гос. с.-х. академии, 14-15 мая 2015 г. – Киров, 2015. – С. 452-457.

2016

204. Вікові та статеві рентгеноморфоденситометричні особливості рогового відростку лобової кістки великої рогатої худоби в аспекті судово-ветеринарної експертизи / Л. О. Авер'янова, Карем Р. С. Абузнайд, І. В. Яценко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 230-237.
205. Динаміка живої маси курчат-бройлерів за збагачення раціону наномікроелементною кормовою добавкою «Мікростимулін» в аспекті ветеринарно-санітарної експертизи / В. М. Кириченко, І. В. Яценко, В. Г. Каплуненко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 204-210.

206. Контроль безпечності м'яса забійних тварин та птиці за їх фальсифікації при зберіганні та реалізації / Н. М. Богатко, Н. В. Букалова, І. В. Яценко [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 164-171.
Авторами також є : Я. К. Сердюков, А. Ф. Богатко.
207. Мікроскопічна будова деяких органів кролиці за геморагічного ендометриту / Я. К. Сердюков, В. О. Жиліна, І. В. Яценко, Н. М. Богатко // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 279-282.
208. Порівняльний ветеринарно-санітарний аналіз показників якості молока коров'ячого питного / В. В. Кам'янський, І. В. Яценко, М. М. Бондаревський [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 199-203.
Авторами також є : М. О. Дегтярьов, О. М. Гетманець, Н. П. Русько, Є. Г. Чушак.
209. Порівняльний ветеринарно-санітарний аналіз показників якості та безпечності яєць перепелиних харчових / М. М. Бондаревський, І. В. Яценко, М. О. Дегтярьов [та ін.] // Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини : збірник наукових праць Харківської державної зооветеринарної академії. – Харків, 2016. – Вип. 32, ч. 2. – С. 175-178.
Авторами також є : Р. В. Северин, В. В. Кам'янський, Л. Р. Рютіна.

МОНОГРАФІЇ

2012

210. Структурні особливості кісток плесна і пальців тазової кінцівки великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судової ветеринарної медицини : монографія / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський ; рец. В. С. Бирка ; ХДЗВА. – Харків : Стиль Издат, 2012. – 196 с.
211. Судово-ветеринарне значення структурних параметрів скелета ссавців для визначення видової належності біологічного матеріалу : монографія / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський ; ХДЗВА, Дніпропетровський ДАУ. – Харків : Стиль Издат, 2012. – 313 с.

2013

212. Структурні особливості кісток великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності в аспекті судово-ветеринарної експертизи : монографія / І. В. Яценко, С. А. Ткачук, Р. І. Білик, В. В. Кам'янський. – Київ : Біопром, 2013. – 256 с.
213. Судово-ветеринарне значення структурних параметрів кісток п'ястка та пальців грудних кінцівок для визначення віку великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності : монографія / І. В. Яценко, В. В. Кам'янський, М. М. Бондаревський ; рец. В. С. Бирка. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 208 с.

2014

214. Ветеринарно-санитарний контроль продуктів убою овець при овисном цистицеркозе : монографія / И. Л. Цивирко, И. В. Яценко, Л. В. Бусол, Н. М. Бондаревский ; рец. В. Я. Пономаренко. – Харьков : СПД ФО Бровін О. В., 2014. – 90 с.

2015

215. Судово-ветеринарне значення структурних параметрів скелета для визначення видової належності біологічного матеріалу : монографія / С. А. Ткачук, І. В. Яценко, П. М. Гаврилін ; НУБіП України. – Київ : Компринт, 2015. – 328 с.

ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

2003

216. Короткий тематичний словник ветеринарних анатомічних термінів / І. В. Яценко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2003. – 205с.

2005

217. Вісцеральні системи свійських тварин : навчальний посібник / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2005. – 200 с.
Авторами також є : Г. М. Фоменко, О. Є. Бондаренко.

218. Словник термінів безпеки продуктів тваринництва та судової ветеринарної медицини / А. М. Труш, І. В. Яценко ; ХДЗВА. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2005. – 343 с.

219. Соматичні системи свійських тварин : навчальний посібник / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2005. – 305 с.

Авторами також є : Г. М. Фоменко, О. Є. Бондаренко.

2006

220. Висцеральные системы домашних животных : учебное пособие для студентов / И. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. И. Симоненко [и др.]. – 2-е изд. – Харьков : РИО ХГЗВА, 2006. – 203 с.

Авторами также являются : Г. Н. Фоменко, Е. Е. Бондаренко.

221. Вісцеральні системи свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2006. – 201 с.

Авторами також є : Г. М. Фоменко, О. Є. Бондаренко.

222. Соматические системы домашних животных : учебное пособие для студентов по специальности 7.130501 «Ветеринарная медицина» / И. В. Яценко, В. П. Горбатенко, Г. Н. Фоменко [и др.] ; ХГЗВА. – Харьков : РИО ХГЗВА, 2006. – 236 с.

Авторами также являются : В. И. Симоненко, Е. Е. Бондаренко.

2007

223. Соматические системы домашних животных : учебное пособие для студентов по специальности 6.110101 «Ветеринарная медицина» / И. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. И. Симоненко, Е. Е. Бондаренко ; ХГЗВА, кафедра анатомии и гистологии. – Харьков : РИО ХГЗВА, 2007. – 264 с.

224. Соматичні системи свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; за ред. І. В. Яценка ; ХДЗВА. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2007. – 269 с.

2008

225. Анатомія сількогосподарської птиці : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; за ред. І. В. Яценка ; ХДЗВА. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2008. – 87 с.
226. Вісцеральні системи свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; за ред. І. В. Яценка ; ХДЗВА. – 3-тє вид. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2008. – 201 с.

2009

227. Ветеринарно-санітарна експертиза рослинних харчових продуктів : навчальний посібник / І. В. Яценко, І. Л. Цивірко, А. М. Труш [та ін.]. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2009. – 240 с.
Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, М. М. Бондаревський, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць, В. В. Кам'янський.
228. Висцеральные системы домашних животных : учебное пособие для студентов по специальности 6.110101 «Ветеринарная медицина» / И. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. И. Симоненко, Е. Е. Бондаренко ; Минагрополитики Украины, ХГЗВА. – 3-е изд. – Харьков : РИО ХГЗВА, 2009. – 203 с.
229. Вісцеральні системи свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко. – Вид. 4-е. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 201 с.
230. Експрес-довідник з ветеринарно-санітарної експертизи у запитаннях та відповідях : навчальний посібник для студентів та магістрантів за спеціальністю «Ветеринарна медицина» / А. М. Труш, І. В. Яценко, М. О. Дегтярьов [та ін.]. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2009. – 246 с.
Авторами також є : Н. О. Югай, І. Л. Цивірко, В. М. Жиліна, М. М. Бондаревський, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць.
231. Короткий тематичний словник ветеринарних анатомічних термінів / І. В. Яценко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 205 с.
232. Організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні : навчальний посібник для магістрантів за спеціальністю 8.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, О. М. Якубчак, Р. І. Білик, В. В.

Кам'янський ; ХДЗВА, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Харків-Київ : СПД ФО Бровін О.В., 2009. – 107 с.

233. Регулюючі та сенсорні системи : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 180 с.
Авторами також є : О. Є. Бондаренко, М. М. Бондаревський.

2010

234. Анатомія свійської птиці : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; ХДЗВА. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2010. – 85 с.
235. Ветеринарно-санітарна експертиза рослинних харчових продуктів : навчальний посібник для студентів і магістрантів за спеціальністю «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, І. Л. Цивірко, А. М. Труш [та ін.] ; за ред. І. В. Яценка ; Мінагрополітики, ХДЗВА. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2010. – 239 с.
Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, М. М. Бондаревський, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць, В. В. Кам'янський.

236. Соматичні системи свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; ХДЗВА. – Харків, 2010. – 330 с.

237. Тлумачний словник термінів ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини : [навчальний посібник] / І. В. Яценко, А. М. Труш. – Харків : Еспада, 2010. – 351 с.

238. Топографія нутрощів свійських тварин : навчальний посібник / П. М. Гаврилін, І. В. Яценко, А. В. Оліяр [та ін.]. – Дніпропетровськ : ДДАУ, 2010. – 155 с.
Авторами також є : Н. М. Тішкіна, М. О. Лещова.

2011

239. Ветеринарно-санітарна експертиза рослинних харчових продуктів : навчальний посібник для студентів ВНЗ / І. В. Яценко, І. Л. Цивірко, А. М. Труш [та ін.]. – Харків : Еспада, 2011. – 255 с.
Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, М. М. Бондаревський, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць, В. В. Кам'янський.

240. Експрес-довідник з ветеринарно-санітарної експертизи у запитаннях та відповідях : навчальний посібник для студентів ВНЗ / І. В. Яценко, А. М. Труш, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Еспада, 2011. – 237 с.
Авторами також є : М. О. Дегтярьов, Н. О. Югай, І. Л. Цивірко, В. М. Жиліна, М. М. Бондаревський, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць.
241. Об'єкти мисливського промислу та їх ветеринарно-санітарний контроль в Україні : навчальний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2011. – 332 с.
242. Соматична група систем свійських тварин : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко, І. В. Яценко ; рец. В. П. Кошовий ; ХДЗВА. – вид. доп., перероб. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2011. – 289 с.

2012

243. Анатомія кішки. Ч. 2. Система органів шкірного покриву. Нутрощі : навчальний посібник [для підготовки фахівців ОКР «Магістр» і «Бакалавр» напряму 110101 «Ветеринарна медицина» у ВНЗ II-IV рівнів акредитації] / С. К. Рудик, Т. Ф. Кот ; за ред. С. К. Рудика ; рец. І. В. Яценко. – Житомир : Полісся, 2012. – 87 с.
244. Анатомія свійської птиці : навчальний посібник для студентів за спеціальністю 6.110101 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2012. – 98 с.
245. Ветеринарне законодавство України : збірник нормативно-правових актів : в 3 кн. / І. В. Яценко, О. В. Митрофанов, М. М. Бондаревський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2012. –
Кн. 1 : Загальна частина. – 286 с.
Кн. 2 : Особлива частина. Управління вет. медицини, державні лікарні вет. медицини, державні лабораторії вет. медицини та науково-дослідні інститути, державні надзвичайні протиепізоотичні комісії, дозвільна система, державна вет. інспекція, статути вет. організацій, ліцензування і страхування. – 325 с.
Кн. 3 : Особлива частина. Інструкції про заходи з профілактики та ліквідації хвороб ссавців і птиці. Аптечна справа та фармація. Вет. імунобіол. препарати. – 316 с.
Авторами також є : В. В. Кам'янський, С. А. Ткачук, Р. І. Білик.

2013

246. Практика судово-ветеринарної експертизи : хрестоматія / І. В. Яценко, А. М. Труш, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 255 с.

2014

247. Атлас ветеринарно-санітарної експертизи грибів : навчальний посібник / І. В. Яценко, Н. М. Богатко, М. М. Бондаревський [та ін.] ; Харків. держ. зоовет. акад., Білоцерківський нац. аграрний ун-т, Дніпропетровський держ. аграрно-економічний ун-т. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2014. – 129 с.

Авторами також є : І. А. Бібен, Н. М. Зажарська.

248. Ветеринарне законодавство України : збірник нормативно-правових актів. Кн. 4 / І. В. Яценко, О. В. Митрофанов, М. М. Бондаревський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 256 с.

Авторами також є : С. А. Ткачук, Р. І. Білик.

249. Ветеринарно-санітарний контроль, консервування та основи технології переробки риби і рибної ікри : навчальний посібник / А. М. Труш, І. В. Яценко, М. А. Труш, Р. І. Білик. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 259 с.

250. Довідник державного інспектора ветеринарної медицини на державному кордоні України / І. В. Яценко, А. В. Бабарук, І. А. Бібен, Н. П. Головка. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 354 с.

251. Практика судово-ветеринарної експертизи : хрестоматія / І. В. Яценко, А. М. Труш. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 314 с.

2015

252. Атлас ветеринарно-санітарного інспектування продуктів забою тварин : навчальний посібник / І. В. Яценко, Н. М. Богатко, І. А. Бібен [та ін.] ; Харків. держ. зоовет. акад., Білоцерковський нац. аграрний ун-т, Дніпропетровський держ. аграрно-економічний ун-т, Львівський нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2015. – 383 с.

Авторами також є : Л. В. Бусол, В. Я. Бінкевич, Н. М. Зажарська, Н. П. Головка, В. М. Кириченко.

253. Ветеринарне правознавство : підручник / І. В. Яценко, В. В. Кам'янський, М. М. Бондаревський [та ін.] ; за ред. І. В. Яценка. – Харків : Діса плюс, 2015. – 391 с.
Авторами також є : І. А. Бібен, Н. М. Богатко, Г. А. Фотіна, В. Я. Бінкевич, В. В. Зажарський.
254. Гігієна рослинних харчових продуктів : підручник [для підготовки фахівців і студентів ОКР «Магістр» у ВНЗ України III IV рівнів акредит. за спеціальністю «Ветеринарна медицина»] / І. В. Яценко, Н. М. Богатко, І. А. Бібен [та ін.] ; за ред. Н. М. Богатко. – Харків : Діса плюс, 2015. – 427 с.
Авторами також є : М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський, В. Я. Бінкевич, С. А. Ткачук, Т. І. Фотіна, Н. В. Букалова, Н. М. Зажарська.
255. Організаційні та процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи в Україні : навчальний посібник / І. В. Яценко, М. В. Скрипка, Г. І. Коцюмбас, Я. К. Сердюков. – 2-е вид. – Харків : Стиль Издат, 2015. – 111 с.

2016

256. Гігієна молока і молочних продуктів : підручник / І. В. Яценко, Н. М. Богатко, Н. В. Букалова [та ін.]. – Харків : Діса плюс, 2016. –
Ч. 1 : Гігієна молока. – 416 с.
Ч. 2 : Гігієна молочних продуктів. – 424 с.
Авторами також є : Т. І. Фотіна, І. А. Бібен, О. М. Бергілевич, В. Я. Бінкевич, Ю. Р. Гачак, С. А. Ткачук, В. В. Кам'янський, М. М. Бондаревський, Н. М. Зажарська, І. Л. Цивірко, О. І. Касяненко

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПОСІБНИКИ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1999

257. Кровоносна система собаки : методичний посібник для студентів I курсу факультету ветеринарної медицини / Г. М. Фоменко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, І. В. Яценко. – Харків. : РВВ ХЗВІ, 1999. – 37 с.
258. Міологія – вчення про м'язову систему : методичний посібник для студентів I курсу факультету ветеринарної медицини / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко. – Харків : РВВ ХЗВІ, 1999. – 43 с.

259. Остеологія – вчення про кісткову систему : навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу факультету ветеринарної медицини / Г. М. Фоменко, І. В. Яценко, В. П. Горбатенко. – Харків : РВВ ХЗВІ, 1999. – 43 с.
Авторами також є : В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко.

2000

260. Морфологія лімфатичної системи : навчально-методичний посібник для студентів 1 курсу факультету ветеринарної медицини / Г. М. Фоменко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, І. В. Яценко. – Харків : РВВ ХЗВІ, 2000. – 23 с.
261. Робоча програма та методичні вказівки навчальної практики студентів 1 курсу ФВМ з спеціальності 7.130501 «Ветеринарна медицина» / В. А. Пасічник, В. І. Герасімов, Г. М. Фоменко [та ін.]. – Харків : РВВ ХЗВІ, 2000. – 9 с.
Авторами також є : Л. О. Марченко, М. М. Савченко, В. І. Симоненко, В. П. Горбатенко, І. В. Яценко.

2001

262. Графічні завдання для самостійної роботи студентів з анатомії свійських тварин : навчально-методичний посібник для студентів I-II курсів факультету ветеринарної медицини та зооінженерного факультету / І. В. Яценко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2001. – 90 с.

2004

263. Головний мозок свійських тварин : навчально-методичний посібник для студентів II курсу за спеціальністю «Ветеринарна медицина» / В. П. Горбатенко, І. В. Яценко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2004. – 16 с.
264. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Анатомія свійських тварин» за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2004. – 74 с.
Авторами також є : Г. М. Фоменко, О. Є. Бондаренко.

2005

265. Вегетативний відділ нервової системи : навчально-методичний посібник для студентів II курсу за спеціальністю «Ветеринарна медицина» /

В. І. Симоненко, І. В. Яценко, В. П. Горбатенко [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2005. – 31 с.

Авторами також є : Г. М. Фоменко, О. Є. Бондаренко.

266. Система з'єднання кісток : навчально-методичний посібник для студентів I курсу за спеціальністю «Ветеринарна медицина» / І. В. Яценко, В. П. Горбатенко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко ; ХДЗВА, кафедра анатомії і гістології. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2005. – 35 с.

2008

267. Встановлення видової належності дрібних тварин методом дискримінантного аналізу з використанням комп'ютерної програми «Discriminant» у ветеринарно-санітарній і судово-біологічній експертизі : методичні рекомендації для фахівців ветеринарної медицини, студентів, магістрантів / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін, О. М. Гетманець. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2008. – 53 с.

268. Встановлення видової належності дрібних тварин порівняльно-анатомічним методом з використанням комп'ютерної програми «Osteo» у ветеринарно-санітарній і судово-біологічній експертизі : методичні рекомендації для фахівців ветеринарної медицини, студентів, магістрантів / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2008. – 55 с.

2009

269. Методичні рекомендації з виконання, оформлення та захисту курсової роботи з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології виробництва і стандартизації продуктів тваринництва» / І. В. Яценко, Н. О. Югай, А. М. Труш [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 28 с.

Авторами також є : М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко.

270. Морфологія с.-г. тварин : робочий зошит / І. В. Яценко, М. М. Куш, В. С. Бирка. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 181 с.

Авторами також є : О. Є. Жигалова, Н. І. Коновалова.

271. Положення про модульно-рейтингову систему навчання студентів та оцінювання їх знань з навчальної дисципліни «Анатомія свійських тварин» / В. П. Горбатенко, І. В. Яценко, В. І. Симоненко, О. Є. Бондаренко. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 18 с.

272. Робочий зошит для лабораторних занять з морфології (анатомія і спеціальна гістологія) / І. В. Яценко, М. М. Куц. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2009. – 100 с.
273. Робочий зошит з анатомії свійських тварин : методичний посібник для студентів за спеціальністю «Ветеринарна медицина» : у 3 ч. / І. В. Яценко, П. М. Гаврилін, С. К. Рудик [та ін.]. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2009. –
Ч. 1 : Соматичні системи. – 96 с.
Ч. 2 : Вісцеральні системи. – 87 с.
Ч. 3 : Інтегральні системи. – 90 с.
Авторами також є : О. П. Мельник, В. К. Костюк, С. А. Ткачук, М. М. Бондаревський.

2010

274. Робочий зошит з ветеринарно-санітарної експертизи для лабораторних занять та самостійної роботи : навчально-методичний посібник для студентів за спеціальністю 7.130501 «Ветеринарна медицина» : у 4 ч. / І. В. Яценко, А. М. Труш, Н. О. Югай [та ін.]. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2010.
Ч. 1 : Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молокопродуктів. – 88 с.
Ч. 2 : Ветеринарно-санітарна експертиза м'яса. – 105 с.
Ч. 3 : Ветеринарно-санітарна експертиза м'ясопродуктів, яєць і жирів тваринного походження. – 116 с.
Ч. 4 : Ветеринарно-санітарна експертиза риби, морських ссавців, інших гідробіонтів, меду і продуктів бджільництва та рослинних харчових продуктів. – 239 с.
Авторами також є : М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць, В. В. Кам'янський.

2011

275. Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молочних продуктів з основами технології та гігієни виробництва : базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов [та ін.]. – Харків : СПД ФО Бровін О.В., 2011. – 149 с.
Авторами також є : А. М. Труш, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Ю. В. Коломієць, В. В. Кам'янський.
276. Визначення віку великої рогатої худоби за структурними параметрами кісток плесна і пальців тазової кінцівки : науково-методичні рекомендації /

М. М. Бондаревський, І. В. Яценко ; рец. О. С. Тертишний ; ХДЗВА. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2011. – 57 с.

2012

277. Ветеринарно-санітарна експертиза молока та молочних продуктів в Україні : теоретична частина та лабораторний практикум : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.] ; рец. Т. М. Рижкова ; ХДЗВА. – Харків : Стиль Издат, 2012. – 320 с.

Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов.

2013

278. Ветеринарне правознавство України : навчально-методичний посібник для підготовки фахівців галузі знань 1101 «Ветеринарія» у ВНЗ України I-IV рівнів акредитації / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський – Харків : Стиль Издат, 2013. – 417 с.

279. Ветеринарно-санітарна експертиза молока та молочних продуктів в Україні : теоретична частина та лабораторний практикум : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.] ; рец. Т. М. Рижкова ; ХДЗВА. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 380 с.

Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов.

280. Ветеринарно-санітарна експертиза молока і молочних продуктів з основами технології та гігієни їх виробництва : базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 144 с.

Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, А. М. Труш, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Н. П. Головка.

281. Ветеринарно-санітарна експертиза молока та молочних продуктів в Україні : теоретична частина та лабораторний практикум : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Еспада, 2013. – 384 с.

Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов.

282. Ветеринарно-санітарна експертиза необроблених харчових продуктів, сировини тваринного походження, м'ясних продуктів і харчових яєць з основами технології та гігієни їх виробництва : базова контролююча

програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 197 с.

Авторами також є : Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, А. М. Труш, І. Л. Цивірко, В. М. Жиліна, Л. В. Бусол.

283. Підготовка тварин до забою, основи технології їх переробки та ветеринарно-санітарне оцінювання м'яса : базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2013. – 190 с.

Авторами також є : М. О. Дегтярьов, А. М. Труш, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Н. П. Головка.

284. Робочий зошит з ветеринарно-санітарної експертизи для лабораторних занять та самостійної роботи : навчально-методичний посібник. В 2 ч. Ч. 1. Ветеринарно-санітарна експертиза молока, молочних продуктів, м'яса / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків: РВВ ХДЗВА, 2013. – 160 с.

Авторами також є : А. М. Труш, Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Н. П. Головка.

2014

285. Ветеринарне законодавство України та основи міжнародного ветеринарного права : навчально-методичний комплекс дисципліни / І. В. Яценко, Н. П. Головка. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 959 с.

286. Ветеринарно-санітарна експертиза за хвороб, радіаційного ураження, отруєнь. Харчові токсикоінфекції та токсикози мікробної етіології : базова контролююча програма для самостійної роботи, підготовки до модульної контрольної роботи та іспиту : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 137 с.

Авторами також є : М. О. Дегтярьов, А. М. Труш, І. Л. Цивірко, В. М. Жиліна, Л. В. Бусол.

287. Ветеринарно-санітарна експертиза і система оціночних критеріїв продуктів забою курчат-бройлерів за використання в раціоні відгодівлі цитрату наномолібдену та кормової добавки «Пробікс» : науково-методичні рекомендації / І. В. Яценко, Н. П. Головка – Харків : Стиль Издат, 2014. – 99 с.

288. Методичні рекомендації з виконання, оформлення та захисту курсової роботи з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології виробництва і стандартизації продуктів тваринництва» : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : РВВ ХДЗВА, 2014. – 30 с.
Авторами також є : А. М. Труш, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Л. В. Бусол, Н. П. Головка.
289. Мисливське та природоохоронне законодавство : навчально-методичний комплекс дисципліни / І. В. Яценко, Н. П. Головка. – Харків : ФОП «Леонов», 2014. – 530 с.
290. Навчальна практика : програма, методичні вказівки та щоденник навчальної практики з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами технології і стандартизації продуктів тваринництва» / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.] ; Мінагрополітики і продовольства України, ХДЗВА. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 46 с.
Авторами також є : М. О. Дегтярьов, А. М. Труш, Л. В. Бусол, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Н. П. Головка.
291. Робочий зошит з ветеринарно-санітарної експертизи для лабораторних занять та самостійної роботи : навчально-методичний посібник / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.]. – Харків : Стиль Издат, 2014. – 124 с.
Авторами також є : Л. В. Бусол, А. М. Труш, Н. О. Югай, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Н. П. Головка.

2015

292. Методичні рекомендації з виконання, оформлення та захисту магістерської роботи з спеціальності 8.11010102 «Ветеринарно-санітарна експертиза, якість та безпека продуктів тваринництва» / І. В. Яценко, М. М. Бондаревський, В. В. Кам'янський [та ін.] ; рец. Ю. О. Приходько. – Харків : Стиль Издат, 2015. – 40 с.
Авторами також є : Л. В. Бусол, А. М. Труш, М. О. Дегтярьов, В. М. Жиліна, І. Л. Цивірко, Н. П. Головка.

ДИСЕРТАЦІЇ ТА АВТОРЕФЕРАТИ ДИСЕРТАЦІЙ

293. Морфо-клінічне обґрунтування захисної, резорбтивної та реконструктивної функцій сальників тварин : автореф. дис. ... канд. вет. наук / Іван Володимирович Яценко ; Харків. зоовет. ін-т. – Харків, 1997. – 23 с.
294. Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу : автореф. дис. ... доктора ветеринарних наук : 16.00.02 – патологія, онкологія, морфологія тварин / Іван Володимирович Яценко ; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2009. – 38 с.
295. Структурні параметри скелета ссавців як об'єкти судово-ветеринарної експертизи при визначенні видової належності біологічного матеріалу : дис. ... д-ра вет. наук : 16.00.02 – патологія, онкологія і морфологія тварин / Іван Володимирович Яценко ; Мінагрополітики України, ХДЗВА, Дніпропетровський ДАУ. – Харків, 2009. – 566 с.

ПАТЕНТИ

2005

296. Спосіб видової експрес-ідентифікації дрібних тварин : деклараційний патент на корисну модель 4850 Україна : МПК А61 В 5/117 / Яценко І. В., Тимошенко О. П., Гречка В. І. ; власник ХДЗВА. - № 20040403290 ; заявл. 30.04.04 ; опубл. 15.02.05, Бюл. № 2. – 4 с.
297. Спосіб видової експрес-ідентифікації дрібних тварин за фрагментами реберних кісток : деклараційний патент на корисну модель 10587 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М., Раковський Я. П. ; власник ХДЗВА. - № u200504771 ; заявл. 20.05.05 ; опубл. 15.11.05, Бюл. № 11. – 4 с.
298. Спосіб видової експрес-ідентифікації дрібних тварин по реберних кістках : деклараційний патент на корисну модель 7346 Україна : МПК А 61 В 5/107, G 01 N 33/00, G 01 N 33/483 / Яценко І. В., Гетманець О. М. ; власник ХДЗВА. - № 20041209908 ; заявл. 03.12.04 ; опубл. 15.06.05, Бюл. № 6. – 4 с.

2006

299. Спосіб видової експрес-ідентифікації дрібних тварин за грудними хребцями методом дискримінантного аналізу : деклараційний патент на

корисну модель 11794 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М., Раковський Я. П. - № u200505796 ; заявл. 13.06.05 ; опубл. 16.01.06, Бюл. № 1. – 4 с.

300. Спосіб визначення видової належності лопатки тварин : деклараційний патент на корисну модель 19185 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М., Гордієнко В. Г., Раковський Я. П. ; власник ХДЗВА. - № u200604293 ; заявл. 17.04.06 ; опубл. 15.12.06, Бюл. № 12. – 4 с.

2007

301. Спосіб визначення видової належності нижньощелепної кістки тварин методом дискримінантного аналізу : деклараційний патент на корисну модель 24416 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u200702876 ; заявл. 19.03.07 ; опубл. 25.06.07, Бюл. № 9. – 2 с.

2008

302. Спосіб визначення видової належності кісток дрібних тварин методом інфрачервоної спектроскопії : деклараційний патент на корисну модель 30559 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М., Гордієнко В. Г. - № u200713946 ; заявл. 12.12.07 ; опубл. 25.02.08, Бюл. № 4. – 2 с.

303. Спосіб визначення видової належності фрагментів кісток дрібних тварин методом інфрачервоної спектроскопії : деклараційний патент на корисну модель 36883 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Яценко І. В., Гетманець О. М., Гордієнко В. Г., Дроздов О. О. ; власник ХДЗВА. - № u200807067 ; заявл. 21.05.08 ; опубл. 10.11.08, Бюл. № 21. – 5 с.

304. Спосіб визначення віку тварин методом інфрачервоної спектроскопії їх кісток : деклараційний патент на корисну модель 35559 Україна : МПК А 61 D 99/00 / Кам'янський В. В., Гетманець О. М., Яценко І. В. – № u200805082 ; заявл. 21.04.08 ; опубл. 25.09.08, Бюл. № 18. – 3 с.

2009

305. Спосіб визначення віку великої рогатої худоби методом інфрачервоної спектроскопії кісток кінцівок : деклараційний патент на корисну модель 45077 Україна : МПК А 61 D 99/00 / Гетманець О. М., Гордієнко В. Г., Яценко І. В. ; власник ХДЗВА. - № u200905022 ; заявл. 21.05.09 ; опубл. 26.10.09, Бюл. № 20. – 4 с.

2011

306. Спосіб визначення віку великої рогатої худоби методом інфрачервоної спектроскопії кісток кінцівок : деклараційний патент на корисну модель 58448 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Кам'янський В. В., Бондаревський М. М., Гетманець О. М. [та ін.]. – № u201011924 ; заявл. 08.10.10 ; опубл. 11.04.11, Бюл. № 7. – 3 с.

Винахідниками також є : Гордієнко В. Г., **Яценко І. В.**

2012

307. Спосіб визначення віку великої рогатої худоби за остеометричними параметрами кісток плесна : деклараційний патент на корисну модель 66941 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Бондаревський М. М., Гетманець О. М., Кам'янський В. В., Яценко І. В. – № u201108083 ; заявл. 29.06.11 ; опубл. 25.01.12, Бюл. № 2. – 3 с.

2013

308. Спосіб підвищення продуктивності курчат-бройлерів : деклараційний патент на корисну модель 82320 Україна : МПК А 23 К 1/16 / Сененко Є. О., Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u201302423 ; заявл. 26.02.13 ; опубл. 25.07.13, Бюл. № 14. – 3 с.

2015

309. Спосіб визначення віку великої рогатої худоби за мікроструктурними параметрами компактної кісткової тканини діафіза кісток плесна : деклараційний патент на корисну модель 102418 Україна : МПК А 61 В 5/117 / Кам'янський В. В., Яценко І. В., Бондаревський М. М., Гетманець О. М. - № u201504714 ; заявл. 15.05.15 ; опубл. 26.10.15, Бюл. № 20. – 5 с.

310. Спосіб визначення віку та статі великої рогатої худоби за остеометричними параметрами нижньої щелепи : деклараційний патент на корисну модель 99755 Україна : МПК А 61 D 99/00, А 61 В 5/117 / Шевченко К. О., Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u201413287 ; заявл. 11.12.14 ; опубл. 25.06.15, Бюл. № 12. – 3 с.

311. Спосіб визначення віку та статі великої рогатої худоби за остеометричними параметрами носомозкового відділу черепа : деклараційний патент на корисну модель 99469 Україна : МПК А 61 В 5/117

/ Карем Р. С. Абузнайд, Яценко І. В., Гетманець О. М. ; власник ХДЗВА. - № u201412590 ; заявл. 24.11.14 ; опубл. 10.06.15, Бюл. № 11. – 3 с.

312. Спосіб визначення віку та статі великої рогатої худоби методом інфрачервоної спектроскопії кісток черепа : деклараційний патент на корисну модель 101871 Україна : МПК G 01 N 21/3586 / Карем Р. С. Абузнайд, Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u201501531 ; заявл. 23.02.15 ; опубл. 12.10.15, Бюл. № 19. – 5 с.

313. Спосіб визначення вологоутримуючої здатності м'яса : деклараційний патент на корисну модель 103354 Україна : МПК G 01 N 33/12 / Яценко І. В., Головка Н. П., Дроздов О. О. [та ін.]. - № u201506407 ; заявл. 30.06.15 ; опубл. 10.12.15, Бюл. № 23. – 6 с.

Винахідниками також є : Гетманець О. М., Кириченко В. М.

314. Спосіб визначення фальсифікації м'ясного фаршу крохмалем та борошном : деклараційний патент на корисну модель 99469 Україна : МПК G 01N 33/12 / Богатко Н. М., Букалова Н. В., Богатко А. Ф. [та ін.]. - № u201500315 ; заявл. 16.01.15 ; опубл. 25.06.15. Бюл. № 12. – 3 с.

Винахідниками також є : **Яценко І. В.**, Сердюков Я. К.

315. Спосіб гістохімічного визначення глікогену в м'ясі забійних тварин та птиці за мікроскопічного дослідження : деклараційний патент на корисну модель 98827 Україна : МПК G 01N 33/12 / Богатко Н. М., Сердюков Я. К., Яценко І. В. [та ін.]. - № u201412254 ; заявл. 14.11.14 ; опубл. 12.05.15, Бюл. № 9. – 6 с.

Винахідниками також є : Щуревич Г. П., Богатко Д. Л.

316. Спосіб гістохімічного визначення жирних кислот в м'ясі та м'ясопродуктах за мікроскопічного дослідження : деклараційний патент на корисну модель 98828 Україна : МПК G 01N 33/12 / Богатко Н. М., Сердюков Я. К., Яценко І. В. [та ін.]. - № u201412255 ; заявл. 14.11.14 ; опубл. 12.05.15, Бюл. № 9. – 6 с.

Винахідниками також є : Салата В. З., Богатко Д. Л.

317. Спосіб гістохімічного визначення кислих мукополісахаридів в тканинах тварин за мікроскопічного дослідження : деклараційний патент на корисну модель 98829 Україна : МПК G 01N 33/12 / Богатко Н. М., Сердюков Я. К., Яценко І. В. [та ін.]. - № u201412257 ; заявл. 14.11.14 ; опубл. 12.05.15, Бюл. № 9. – 5 с.

Винахідниками також є : Богатко, Л. М., Богатко Д. Л.

318. Спосіб підвищення продуктивності курчат-бройлерів : деклараційний патент на корисну модель 100171 Україна : МПК А 23 К 1/16 / Кириченко

В. М., Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u201501250 ; заявл. 16.02.15 ; опубл. 10.07.15, Бюл. № 13. – 3 с.

319. Спосіб підвищення продуктивності курчат-бройлерів : деклараційний патент на корисну модель 98028 Україна : МПК А 23 К 1/16 / Головка Н. П., Яценко І. В., Гетманець О. М. - № u201412735 ; заявл. 27.11.14 ; опубл. 10.04.15, Бюл. № 7. – 5 с.

2016

320. Спосіб виготовлення плавлених сирів з додаванням фітоприправи «10 овочів» : деклараційний патент на корисну модель 104534 Україна : МПК А 23 С 19/08 / Гачак Ю. Р., Бінкевич В. Я., Яценко І. В. ; власник Львів. нац. ун-т вет. медицини та біотехнологій ім. С.З. Гжицького. - № u201506600 ; заявл. 06.07.15 ; опубл. 10.02.16, Бюл. № 3. – 3 с.

*...вчений зрощує нові кадри і прагне,
щоб його учні знали більше та вміли працювати краще, ніж він*
А.Ф. Іоффе

НАУКОВА ШКОЛА ДОКТОРА ВЕТЕРИНАРНИХ НАУК
ІВАНА ВОЛОДИМИРОВИЧА ЯЦЕНКА

**Дисертації на здобуття вченого ступеня
кандидата ветеринарних наук
виконані під керівництвом І.В. Яценка**

1. Кам'янський В. В. Морфологічні параметри кісток п'ястка та пальців кисті при визначенні віку великої рогатої худоби : дис. ... канд. вет. наук : 16.00.02 – патологія, онкологія і морфологія тварин / Віктор Віталійович Кам'янський ; Харків. держ. зоовет. академія. – Харків, 2011. – 329 с.
2. Бондаревський М. М. Морфофункціональні особливості кісток плесна і пальців тазової кінцівки як критерії визначення віку великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності : дис. ... канд. вет. наук : 16.00.02 – патологія, онкологія і морфологія тварин / Микола Михайлович Бондаревський ; Харків. держ. зоовет. академія. – Харків, 2012. – 267 с.

ПУБЛІКАЦІЇ ПРО ЖИТТЯ ТА НАУКОВУ ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРОФЕСОРА І.В. ЯЦЕНКА

1. Кафедра ветеринарно-санітарної експертизи та судової ветеринарної медицини [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vetsan.zoovet.kh.ua/9-sotrudniki/4-yatsenko-ivan-volodimirovich>. – Дата доступу : 17.08.2016. – Назва з екрана.

2. Кафедра «ВСЕ» ХДЗВА [Електронний ресурс] : Яценко Іван Володимирович. – Режим доступу : <http://kafedra-vse-khdzva.webnode.com.ua/news/yatsenko-ivan-volodimirovich/>. – Дата доступу : 17.08.2016. – Назва з екрана.

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК

Вища аграрна освіта

Методика навчання 26, 146, 261, 262, 271, 274, 275, 280, 288, 290-292

Особливості викладання дисциплін 1, 52, 144

Історія Харківського ветеринарного інституту 57, 69, 70, 74, 78, 88, 91, 137

Історія кафедри ветеринарно-санітарної експертизи 48, 51, 57, 152, 161, 162

Історичні постаті 88, 89, 93, 106, 109, 110, 111, 143, 152, 153, 162

Довідники 230, 240, 250

Словники 216, 218, 231, 237

Атласи 247, 252

Підручники 253, 254, 256

Навчальні посібники 217, 219, 220, 221-230, 232-236, 238, 239, 241-246, 248, 249, 251, 255, 257-270, 272-275, 277-292

Ветеринарна медицина

Морфологія с.-г. тварин 9, 21, 24, 28, 175, 238, 242, 263, 270, 272

Сальники: особливості будови, функції експериментальні дослідження 2-8, 10, 13, 14, 17-20, 22-24, 27, 29

Лімфоузли 8, 25, 29, 32, 260

Резорбція речовин 11, 16, 19, 23, 293

Морфологічні основи імунокорекції 8, 12, 15

Патоморфологічні зміни в органах 25, 115, 116, 188, 189, 207

Анатомія с.-г. тварин 30, 51, 216, 217, 219-226, 228, 229, 231, 233, 234, 236, 238, 242-244, 257-259, 262, 264-266, 273

Ветеринарно-санітарна експертиза 218, 230, 237, 240, 241, 269, 274, 284, 286, 288, 291, 292

Ветеринарно-санітарний контроль якості та безпеки:

Харчових продуктів 121, 154, 209, 227, 235, 239, 247, 249, 254, 282

Молока та молочних продуктів 92, 97, 108, 139-141, 208, 218, 256, 275, 277, 279, 280, 281

М'яса та м'ясних продуктів 126, 130, 165, 166, 190, 201, 206, 214, 252, 283, 313, 315-317

Визначення фальсифікації м'яса експрес-методом 168, 178, 206, 314

Експертиза якості й безпечності та критерії ветеринарно-санітарного оцінювання продуктів забою тварин за збагачення раціону нутріцевтиками:

Наноакхвелатом срібла 122, 127-129, 131, 134, 135, 138, 203

Цитратом наномолібдену 132, 148, 149, 166, 167, 173, 174, 185, 287

Кормовою добавкою «Пробікс» 166, 167, 173, 174, 185, 287

Кормовою добавкою «Мікростимулін» 142, 151, 163, 165, 177, 184, 197, 205

Мікроелементами бугайців на відгодівлі 164, 202

Моніторинг мікроелементного складу в зоні Малого Полісся 186

Ветеринарне законодавство 144, 245, 248, 253, 278, 285, 289

Судова ветеринарна медицина 96, 104, 117, 124, 183, 192, 218, 232, 237

Судово-ветеринарна експертиза 232, 246, 251, 255

Судова ветеринарна остеологічна експертиза:

Методологія остеометричного дослідження кісток 75, 76, 85, 94, 95, 98, 99, 102, 107, 118, 119, 147, 150, 179, 182, 187, 191

Інфрачервона спектроскопія 71, 77, 90, 172, 193, 302-306, 312

Застосування інформаційних технологій 50, 72, 79, 86, 120

Аспекти структурних параметрів скелета 30, 159, 210, 212

Визначення віку та статі 77, 100, 101, 103, 112-114, 120, 123, 133, 156, 157, 169, 170, 172, 175, 176, 181, 193, 204, 213, 276, 307, 309-312

Параметри видової належності кісток 31, 54-56, 59, 105, 125, 158, 211, 215, 267, 268, 294, 295, 300

Критерії видової експрес-ідентифікації 33-35, 38-43, 58, 60, 61, 80-84, 296-299

Дискримінантний аналіз для визначення видової належності 35-37, 43-47, 49, 50, 62, 63, 65-68, 76, 267, 301

Лікування хвороб опорно-рухового апарату 155

Антибіотики у ветеринарній медицині 198

Гуманітарне поводження з тваринами 64, 87, 136, 160

Виробництво та переробка продукції тваринництва

Інновації в тваринництві 145, 199, 200

Підвищення продуктивності курчат-бройлерів 308, 318, 319

Виробництво продукції вівчарства 9, 12, 15, 17, 24, 25, 171, 180, 194-196, 199

Спосіб виготовлення плавлених сирів 320

Нормативно-правове регулювання звітності про екологічний стан в Україні
53, 73

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Абузнайд Карем (Абузнайд Карем Р.С.)	147, 156, 170, 172, 175, 179, 191, 193, 204, 311, 312
Авер'янова Л.О.	123, 204
Б	
Бабарук А.В.	250
Бергілевич О.М.	256
Бирка В.С.	21, 48, 210, 213, 270
Бібен І.А.	121, 247, 250, 252, 253, 254, 256
Білик Р.І.	121 154, 212, 232, 245, 248, 249
Бінкевич В.Я. (Binkevych V.)	145, 155, 164, 171, 180, 186, 194, 195, 196, 198, 199, 200, 202, 203, 252, 253, 254, 256, 320
Богатко А.Ф.	168, 178, 206, 314
Богатко Д.Л.	315, 316, 317
Богатко Л.М.	178, 317
Богатко Н.М. (Bogatko N)	168, 178, 183, 189, 192, 201, 206, 207, 247, 252, 253, 254, 256, 314, 315, 316, 317
Бойчук Р.Р.	155
Бондарев В.М.	50
Бондаревский Н.М. (Бондаревський М.М.)	92, 95, 96, 97, 98, 99, 101, 102, 104, 107, 108, 112, 113, 117, 119, 121, 123, 124, 126, 130, 133, 139, 140, 146, 152, 153, 159, 162, 181, 187, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 227, 230, 233, 235, 239, 240, 241, 245, 246, 247, 248, 253, 254, 256, 273, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292, 306, 307, 309
Бондаренко Е.Е. (Бондаренко О.Є.)	26, 48, 52, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 233, 234, 236, 242, 244, 259, 263, 264, 265, 266, 271
Букалова Н.В. (Bucalova N.)	168, 178, 201, 206, 254, 256, 314
Бунечко С.М.	154
Бусол Л.В.	166, 174, 214, 227, 230, 235, 239, 240, 252, 274, 275, 280, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292
В	
Вишневський К.Ф.	(93)
Войтенко Л.Н.	24
Г	
Гаврилін П.М.	82, 105, 125, 158, 211, 215, 238, 267, 268, 273
Гачак Ю.Р.	256, 320
Герасімов В.І.	261
Гетманець О.М. (Гетманець О.,	35, 36, 37, 43, 44, 45, 46, 49, 58, 59, 60, 61, 62,

Гетманец О.М., Getmanez O.M.)	65, 66, 67, 68, 71, 72, 75, 76, 77, 79, 80, 82, 90, 94, 95, 99, 100, 101, 103, 112, 113, 119, 127, 128, 129, 131, 134, 138, 148, 156, 157, 158, 163, 169, 170, 172, 175, 176, 179, 184, 185, 187, 190, 193, 208, 267, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 318, 319
Головко В.О.	70, 74
Головко Н.П.	93, 106, 109, 110, 111, 121, 132, 137, 143, 146, 148, 149, 152, 153, 166, 167, 173, 174, 185, 190, 250, 252, 280, 283, 284, 285, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 313, 319
Горбатенко В.П.	8, 12, 15, 24, 25, 26, 29, 32, 48, 52, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 233, 234, 236, 242, 244, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 271
Гордієнко В. (Гордиенко В.Г.)	43, 72, 90, 300, 302, 303, 305, 306
Гречка В.І.	30, 296
Данилевський В.Я.	(106)
Дегтярьов І.М.	126
Дегтярьов М.О.	96, 97, 126, 130, 139, 140, 162, 208, 209, 227, 230, 235, 239, 240, 269, 274, 275, 277, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292
Дедюлін О.В.	(153)
Добротворський В.І.	(109)
Долганова А.А.	88, 89
Донченко О.	78
Дроздов А.А. (Дроздов О.О.)	72, 94, 190, 303, 313
Екеблада Х.А.	(93)
Жейнова Н.М.	97
Жигалова О.Є.	48, 270
Жиліна В.М.	130, 139, 227, 230, 235, 239, 240, 269, 274, 275, 280, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292
Жиліна В.О.	207
Забудський С.М.	189
Зажарська Н.М.	247, 252, 254, 256
Зажарський В.В.	253
Захар'єв А.В. (Захар'єв А.В.)	24, 26, 192

И звеков М.Е.	72
К ам'янський В.В. (Кам'янський В.В.)	64, 72, 77, 94, 95, 96, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 112, 113, 114, 117, 118, 119, 120, 121, 126, 130, 133, 139, 140, 181, 187, 191, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 227, 232, 235, 239, 240, 241, 245, 246, 253, 254, 256, 274, 275, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292, 304, 306, 307, 309
Каплуненко В.Г.	174, 205
Касяненко О.І.	256
Кириченко В.М.	136, 142, 151, 152, 153, 160, 163, 165, 177, 184, 190, 197, 205, 252, 313, 318
Колич Н.Б.	116
Коломієць Ю. В.	227, 230, 235, 239, 240, 274 275
Коновалова Н.І.	48, 270
Костюк В.К.	273
Кот Т.Ф.	243
Коцюмбас Г.І.	96, 255
Кошовий В.П.	242
Краснов А.М.	(88)
Куш М.М.	48, 270, 272
Л адоня М.С.	182
Лещова М.О.	238
М аменко О.М.	53, 73
Марченко Л. О.	261
Масюк Д.М.	125
Матковська С.Г.	48
Мельник А.Ю.	178
Мельник О.П.	273
Мельниченко М.Н.	(111)
Микитин Л.Є. (Mykytyn L.)	145, 155, 180, 186, 195, 196, 199, 200
Микитин С.І. (Mykytyn S.)	164, 199, 200
Митрофанов О.В.	70, 117, 245, 248
О бразцов В.П.	(143)
Оліяр А.В.	238
П анікар І.І.	115
Парака Н.А.	88, 91
Пасічник В.А.	264

Перепелица Г.Н. (Перепелиця Г.М.)	92, 108
Петров О.М.	(152)
Пільгер Ф.	(93)
Пономаренко В.Я.	214
Портянник С.В.	53, 73
Поручиков Д.П.	(51)
Приходько Ю.О.	292
Прокушенкова О.Г.	125
Пчелінська Л.В.	188, 192
Раковська М.П.	110
Раковський П.С.	(110)
Раковський Я.П. (Раковський Я., Раковский Я.П.)	35, 36, 43, 44, 45, 72, 296, 299, 300
Рижкова Т.М.	277, 279
Рудик С.К.	51, 57, 70, 74, 91, 243, 273
Русько Н.П.	208
Рютіна Л.Р.	209
Савченко М.М.	261
Салата В.З.	316
Сахнюк Н.І.	168
Северин Р.В.	209
Сененко Є.О.(Сененко Е.О.)	121, 122, 124, 127, 128, 129, 131, 134, 135, 138, 152, 153, 308
Сердюков Я.К. (Serdoucov J)	168, 178, 183, 189, 192, 201, 206, 207, 255, 314, 315, 316, 317
Сесінгонг Т.В.	141
Симоненко В.И. (Симоненко В.І.)	8, 12, 15, 24, 26, 42, 52, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 228, 229, 233, 234, 236, 242, 244, 257, 258, 259, 260, 261, 263, 264, 265, 266, 271
Скиба Б.С.	9
Скрипка М.В.	96, 255
Сухарлев В.А.	9
Сухарлева Е.В.	9
Тертишний О.С.	276
Тимошенко О.П.	30, 167, 173, 296
Тішкіна Н.М.	238
Ткачук С.А.	212, 215, 245, 248, 254, 256, 273
Толстова О.І.	87
Трофимов С.М.	(89)

Труш А.М.	96, 162, 218, 227, 230, 235, 237, 239, 240, 246, 249, 251, 269, 274, 275, 280, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292
Труш М.А.	249
Тур В.В. (Тур В.)	37, 54, 95, 99
Ф оменко Г.Н. (Фоменко Г.М.)	1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 19, 24, 25, 26, 48, 52, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 265
Фотіна Г.А.	253
Фотіна Т.І.	254, 256
Х омутов Д.Л.	69
Хруцький С.С.	53, 73
Ц ивирко И.Л. (Цивірко І.Л.)	214, 227, 230, 235, 239, 240, 256, 269, 274, 275, 280, 282, 283, 284, 286, 288, 290, 291, 292
Ч ушак Є.Г.	208
Ш евченко К.О.	150, 157, 169, 176, 310
Шулешко О.О.	125
Щ уревич Г.П.	315
Ю гай Н.А. (Югай Н.О.)	92, 108, 227, 230, 235, 239, 240, 269, 274, 275, 277, 279, 280, 281, 282, 284, 291
Юрченко П.А.	154
Я кубчак О. М.	232
Яненко Ю.Н.	24
В inkevych O.	198, 199, 200, 202, 203
Н achak M.	202
Nachak U.	203
Hufriy D.	198, 202
Hutiy B.	198, 202

Зі студентами ХДЗВА

Харківський національний університет внутрішніх справ, юридичний факультет.
Після екзамену з кримінального права. 2011.

На захисті дисертації Бондаревського М. М.

Акредитація спеціальності Ветеринарно-санітарна експертиза в НУБП.
18-20.05.2016

Сумський НАУ. Конференція.

ЗМІСТ

Тільки вічне прагнення вперед рухає науку (колектив кафедри).....	4
Основні дати життя та діяльності професора Івана Володимировича Яценка	7

Методичні підходи до остеоскопічного та остеометричного дослідження носомозкового відділу черепа великої рогатої худоби в аспекті судової ветеринарної експертизи / І.В. Яценко, Абузнайд Карем.....	9

Ветеринарно-санітарне оцінювання передзабійного стану та органомакроскопічна характеристика продуктів забою курчат-бройлерів за збагачення раціону цитратом молібдену / І.В. Яценко, Н.П. Головка.....	17

ХРОНОЛОГІЧНИЙ ПОКАЖЧИК ПУБЛІКАЦІЙ:

- Публікації в збірниках наукових праць, періодичних виданнях.....30
- Монографії.....60
- Підручники та навчальні посібники.....61
- Навчально-методичні посібники та науково-методичні рекомендації.....67
- Дисертації та автореферати дисертацій.....74
- Патенти.....74

Наукова школа доктора ветеринарних наук Івана Володимировича Яценка.....	79

Публікації про життя та наукову діяльність професора І. В. Яценка	80

ПРЕДМЕТНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	81

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК.....	84

Фотогалерея	89